

ЈАСМИНА ДЕЛЧЕВА-ДИЗДАРЕВИЌ

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

МАТЕРИЈАЛИ ЗА УЧЕЊЕ ЗА
3 ОДДЕЛЕНИЕ ВО ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

3

A

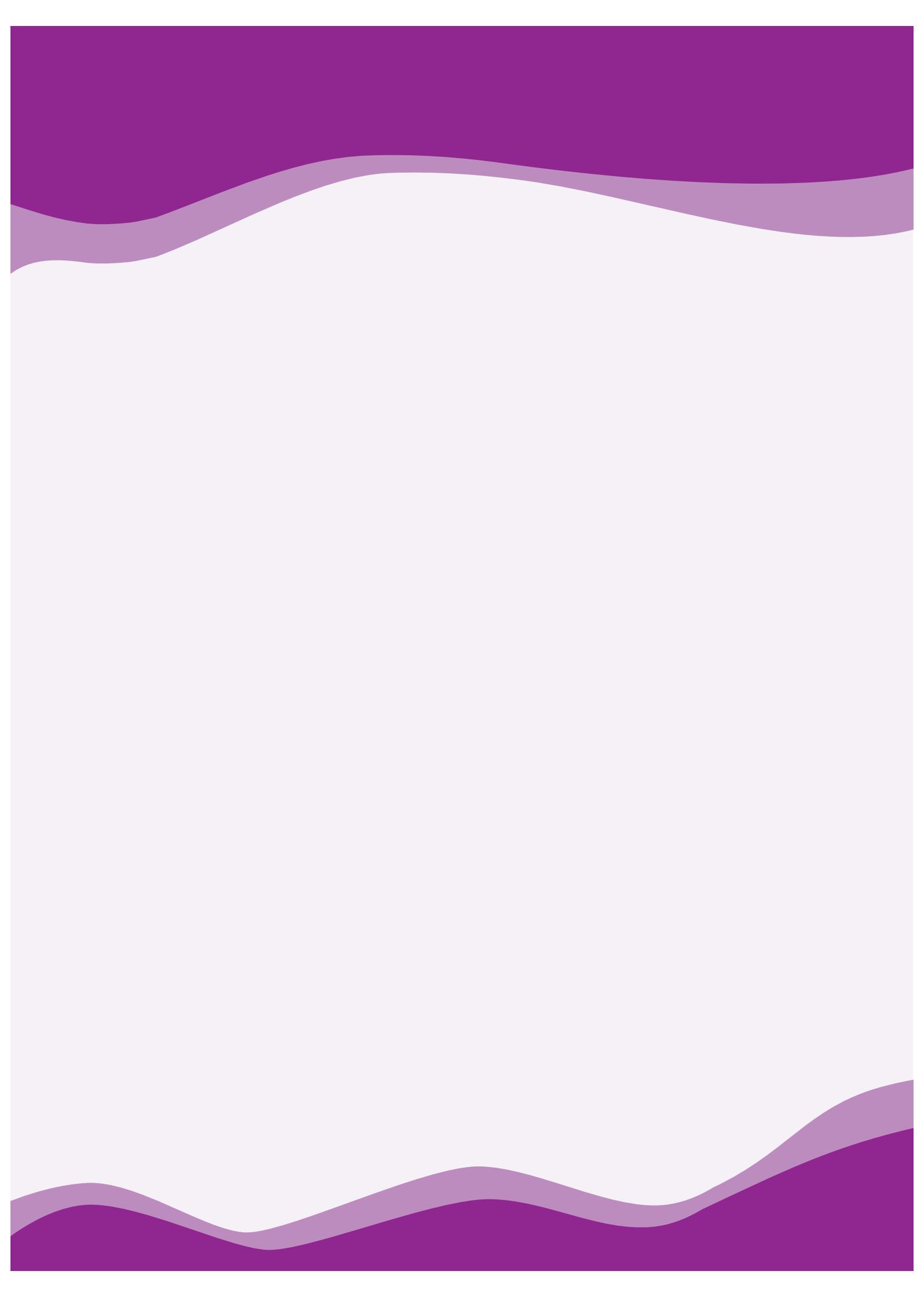

Mm

**МАТЕРИЈАЛИ ЗА УЧЕЊЕ
ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК
ЗА ТРЕТО ОДДЕЛЕНИЕ**

НА ОСНОВНОТО ДЕВЕТГОДИШНО ОБРАЗОВАНИЕ

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

3

Скопје, 2023 година

Упатство:

Прочитај!

Препознај!

Допиши!

Напиши!

Раскажи!

Поврзи!

Нацртај!

Слушни!

Задача

Разговараме

ТВОРИМЕ

РАЗМИСЛУВАМЕ

Задача

ОД РЕЧНИКОТ

АНА И ТЕО

Ана: Здраво другарчиња! Добре дојдовте во трето одделение!

Тео: Повторно е септември и се чини сè е исто, освен што сега сме поголеми и подготвени за многу нови нешта што треба да ги научиме.

Ана: За оваа наша прва средба предлагаме малку разговор и потсетување на сè што доживевме ова лето!

НАЗАД ВО УЧИЛИШНИТЕ КЛУПИ

Септември пристигна и ни носи многу овошни плодови... овошни плодови, сочен зеленчук и сончеви пладниња. Со себе ги носи и најпрекрасните мигови во училиште. Летото е веќе зад нас, полно спомени...

Разговараме

Кои се твоите најубави спомени од летниот распуст под жешкото сонце?

Каде беше?

Што виде?

Кого го запозна?

СЕПТЕМВРИ НÈ ВИКА

Штом ќе екне школско звонче
низ улици реки течат,
бистри реки, полни смеа
и весели песни ечат.

Сите очи в радост светат,
секој мила дланка бара,
бакнеж, како роса в зора,
искрен преграб... Дружба стара...

Бистрица Миркуловска

ОД РЕЧНИКОТ

- **ПРЕГРАБ** – преградка, преграбување.

Разговараме

Какво место е за тебе училиштето? Освен учење нови нешта, што се прави друго во училиште? Кои се твоите најблиски другари? Што делите заедно? По што сте слични? По што сте различни? Што сакате да правите заедно? Кои се вашите заеднички игри?

Раскажи некоја случка што ти се случила на училиште. Раскажи кој и каде бил со тебе и што правевте. Опиши и како се чувствуваше.

АНА И ТЕО

Тео: Ана, мислам дека треба да појдеме кај педагогот на нашето училиште и да прашаме кој ден, во колку часот и каде е организирана хуманитарната акција.

Ана: Добро, ама не знам како точно да прашам, можеби ќе се збунам.

Тео: Да побараме помош од другарчињата, нека напишат мал дијалог, како да поздравиме, како да прашаме, дали треба да користиме вие во обраќањето...

ШТО МОЖЕ ЕСЕНТА

Како прво,
есента може да соголи дрво.

Како второ,
може и со ветрот да заигра оро.

Како трето,
може понекогаш да нè стопли ко лето.

Како четврто, петто и шесто,
може кога врне, да нè загрне со нешто
и под својот чадор да ни направи место.

Есента може и уште нешто,
но во песнава нема веќе место!

Стојан Тарапуза

Задача:

Слоговен натпревар

Песната е составена од зборовите што се претставени во табелата. Избирај збор по збор и подели го на слогови. Секој точно поделен збор нека носи поен. На крајот од часот избројте ги бодовите, тој што има најмногу, тој е победник.

прво	есента	може	соголи	дрво
ветер	лето	заигра	оро	трето
понекогаш	стопли	четврто	петто	шесто
врне	загрне	нешто	својот	чадор
место	песнава	нема	веќе	направи

СРЦЕТО НА МАТЕЈ

Матеј им помага на дедовците безбедно да ја поминат улицата со семафори. Би им помогнал и на децата потонати во мобилните телефони среде раскрсница. И на птиците ако може, би им ги покажал сите страни на светот и сите празни гнезда.

Матеј чекори само по тротоарот со прецизност на детски воз што не излегува од шините. Им вика „Добро утро“ и на соседите кои не си зборуваат и на кучињата кои не си прозборуваат.

Матеј му простува на езерото кое го голта сонцето, му благодари на небото кое го враќа назад како најубав украс на денот.

Матеј сака да ја подари облеката која веќе му е мала. Така неговото срце станува големо.

Никола Маџиров

Преземено од Росица, септември 2018, број 1

Разговараме

Кому му помага Матеј на крстосниците?

Со кого разговара Матеј?

Што мислиш, какво е срцето на Матеј?

Напиши што би направил/а ти за неког со твоето големо срце...

ЕСЕНСКИ БАЛ

Есен е. Врне. Во замок од кал
ветерот приредува есенски бал!
На тој џумбус чуден, секогаш ист,
лисјата играат рокенрол, твист!
Играат и танго, со скоравен лик,
до последно збогум, до најзаден миг!

Есен е. Врне. Во замок од кал
ветерот приредува проштален бал!
На него свирач е самиот тој
и дождот со својот капежлив рој!

Стојан Тарапуза

Разговараме

Како е опеана есента во песната „Есенски бал“?

Кој приредува бал?

Што се случува на тој бал?

Каде се случува балот?

Прочитај ги зборовите што се напишани наопаку, оддесно налево, а потоа напиши ги правилно:

ејсил

калбо

ретев

јач

джод

родач

атлож

авкит

Кое годишно време може да се опише од дадените зборови?

ОД РЕЧНИКОТ

- **ЏУМБУС** – веселба, мешаница, бркотија.
- **СКОРАВЕН** – да добие кора.
- **КОПНЕЖЛИВ** – што е обземен од копнеж.

НЕКОЛКУ ПАДНАТИ ЦРВЕНИ ЛИСТОВИ

Си беа еднаш неколку паднати црвени листови.

Тие паднаа на подножјето на планината.

Кога дувна есенскиот ветер, почнаа да си шепотат еден на друг. Исто така, весело танцуваа придружени од господинот Есенски Ветер. Малку по малку паднаа на земја.

Мајката дрво беше многу загрижена, па свика:

„Престанете да скокате, долу има поток. Опасно е да се падне во него.“

Црвените лисја се насмеаја и сите истовремено одговорија:

„Ние копнееме по тоа. Сакаме да станеме флота од црвени бродови и потокот да нè однесе на пат!“

Да, беше време малите црвени лисја да отпатуваат.

Планините се многу убави наесен.

Џанг Киушенг

(Извадок од „Приказни големи колку дланка“, Македоника литерa, 2018)

ОД РЕЧНИКОТ

- **ФЛОТА** – сите бродови на една држава што пловат по некое море.

Разговараме

Што прават малите црвени листови? Каде се наоѓаат? Каде сакаат да заминат?

Кога е време паднатите црвени лисја да отпатуваат?

ТВОРИМЕ

Задача: Во кое годишно време паѓаат лисјата? Зошто паѓаат лисјата? Напиши какви се лисјата кои паѓаат во твојата околина? Опиши ја нивната форма, боја и големина.

ЖОЛТА Е БОЈАТА НА СРЕЌАТА

– Добро утро на сите! – рече Бувко и ги закова своите очи за чорапите на животните.

– Што си толку зачуден, Бувко? Те мачи ли нешто? – го праша Меца.

– Не, не... само сакам да прашам зошто денеска сите носите жолти чорапи? Во што е тајната?

Сите почнаа да се смеат. Тогаш Лиска рече:

– Јас ќе ти објаснам... Ние во нашата шума се договоривме секој да носи чорапи според тоа како се чувствува. Вчера кога дојде ти, јас бев лута. Затоа носев црвени чорапи. Ешко беше тажен, па носеше сини, Волчко, пак, беше толку исплашен што беше обул кафеави чорапи. Меца носеше розови чорапи, затоа што тие покажуваат љубов, Верка зелени што покажуваат мир и спокојство, а Зајко Брзоноговски жолти – тоа е бојата на среќата. Денеска сите обувме жолти чорапи, зашто сме среќни оти добивме прекрасен сосед како тебе. Ти вчера на сите ни донесе по нешто и ни помогна. Еве, на Меца ѝ сиркаат и розовите чорапи, оти многу те сака, ама и таа, сепак, денеска врз нив обу жолти.

Животните во шумата беа среќни. Освен по бојата на чорапите, нивните чувства можеа да се препознаат и по насмеаните лица и светнатите очи!”

Билјана Лотеска

(Извадок од книгата „Жолти чорапи“, Либи, 2022)

Разговараме

Кој бил зачуден што сите во шумата носат жолти чорапи?

Зошто сите носат жолти чорапи?

Според текстот, што покажува жолтата боја?

МРАВКАТА И ГУЛАБОТ

Гулаб виде како мравка паѓа во поток. Мравката се мачеше да исплива, да излезе од водата и да стигне до брегот, но напорите ѝ беа залудни. Од жал, Гулабот зеде едно ливче и ѝ го пушти по потокот. Мравката се фати за него како давеник морнар за парче дрво сред морето и полека, безбедно исплива до брегот.

Набргу потоа, Мравката виде човек кој со камен цели кон Гулабот. Но, пред да успее да го фрли каменот, Мравката го искаса на петицата, а болката го натера човекот да ја промаши целта. Гулабот, изненаден и благодарен, полета на сигурно и меѓу гранките на тоа далечно дрво размисли и сфати дека љубезноста, вака или онака, никогаш не е залудна.

Езоп

ОД РЕЧНИКОТ

- **ЗАЛУДЕН** – што е без полза, без резултат.

Разговараме

Што е тоа љубезност?

Прераскажи ја басната според започнатиот пример:
Си бил еден гулаб кој видел како една мравка паднала во поток.
Мравката се мачела да исплива...

АНА И ТЕО

Ана: Сакам да им покажеме на нашите другарчиња како помина нашето истражување.

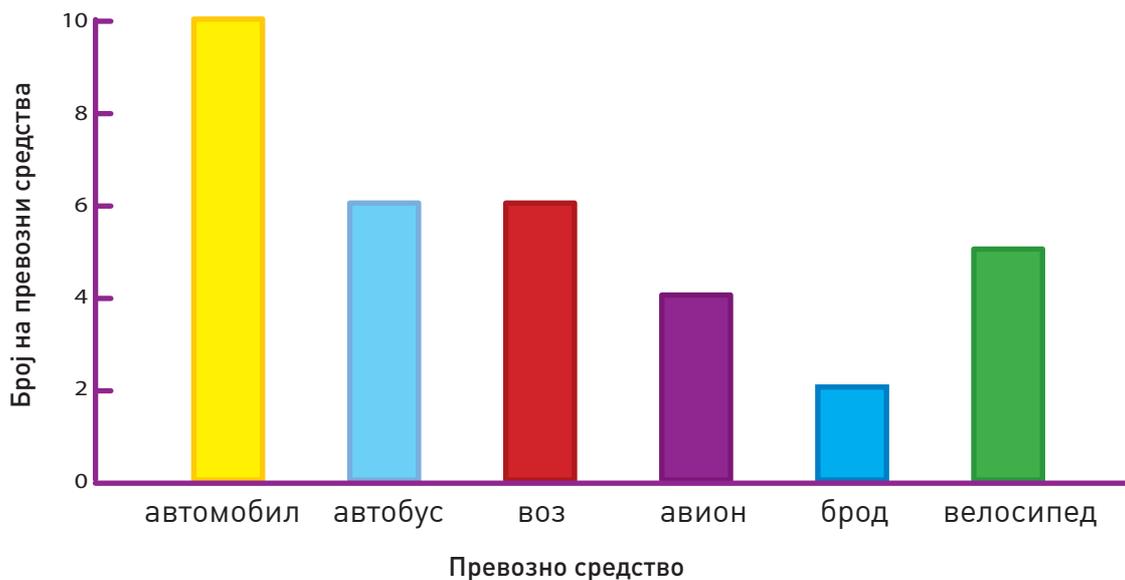
Тео: Истражувањето за **Омилените начини на патување**.

ОМИЛЕНИ НАЧИНИ НА ПАТУВАЊЕ

Сите луѓе во светот имаат омилен начин како да стигнат до одредено место. Секако, зависи дали патувањето е поблиску или подалеку. Ако сакате да патувате за Австралија или за Америка, можете да патувате со авион или брод. Доколку сакате да појдете некаде на одмор низ нашата земја, тогаш можете да одите и со автомобил и со автобус, со воз или, пак, со мотор. Сите сакаат да стигнат брзо и безбедно, и кога патуваат далеку и кога патуваат блиску.

Но, без оглед на далечината, еве како нашите другарчиња рекоа дека сакаат да патуваат.

Задача

Сега останува да изброиме и и да заклучиме:

Колкумина сакаат да патуваат со автомобил, а колку со автобус?

Колкумина сакаат со воз, авион и со брод?

Некои сакаат да патуваат и со велосипед. Колку?

Дали секаде може да се патува со исти превозни средства? Од што зависи тоа?

НАЈУБАВИОТ ГРАД

Во Битола живее еден Мето. Со татко му прошетал и низ други места, но сè така си мисли без престан:

– Битола е најубавиот град во светот! Во Битола мајките најубаво се смеат, во Битола сестричињата најубаво пеат, Во Битола утрата волшебно се златат, во Битола има железничка станица, има големи куќи, олимписки базен, има театар.

И во Охрид живее еден Мето. Со татко му и тој прошетал низ многу места, но и тој мисли без престан:

– Охрид е најубавиот град во светот! Во Охрид сум се родил, во Охрид се наоѓа езеро со најсини води, во Охрид има цркви и манастири стари, лете сонцето по плажите жари, во Охрид доаѓаат туристи од сите страни, во Охрид рибата пастрмка многу гости кани.

И еден Мето од Тетово низ Битола и Охрид помина летово.

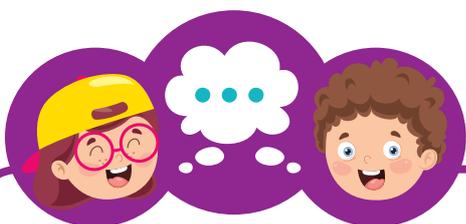
Му се допадна Битола со нејзината вечерна врева.

Му се допадна Охрид со езерото бранови што крева.

Но без престан мисли и тој Мето:

– Навистина, Тетово е најубавиот град во светот!

Бошко Смаќоски

Разговараме

Што е најубаво во Битола според Мето?

И во Охрид живее еден Мето, што вели тој за својот град?

Како размислува за својот град Мето од Тетово?

Кое е твоето родно место?

Што ти се допаѓа најмногу во твоето родно место?

КРАЛОТ И СЕЛАНЕЦОТ

Си живеел некогаш некој крал по име – Кисрах. Еднаш додека се шетал, наишол на стар селанец кој садел урми. Кралот застанал крај него и му рекол:

– Зар веруваш дека ќе можеш еден ден да јадеш или да ги продадеш плодовите од овие палми? И сам знаеше дека тие ќе почнат да раѓаат дури по многу години, тогаш, кога ти, веќе не ќе бидеш меѓу живите.

Старецот му одговорил:

– Господару, овие плодови што ги јадеме ние денес, се од дрвјата што ги саделе нашите родители. Затоа и ние треба да садиме, за да има што да берат и јадат оние што ќе дојдат по нас.

Кралот задоволен од мудриот одговор на стариот селанец, наредил да го наградат богато, зашто од него ја чул вистината, која треба да ја почитува секој човек!

Туниска приказна
(„Приказни за добра ноќ“, прераскажани од Киро Донеv,
Македоника литерa)

Разговараме

Кои ликови ги сретнуваме во оваа приказна?

Кои карактеристики може да ги кажеме за стариот селанец кој садел урми:

- а) мудар
- б) мрзлив
- в) добар
- г) великодушен
- д) вреден

Што мислиш за кралот, каков лик е тој:

- а) пребрзо носи заклучоци
- б) внимателен
- в) знае да слуша постари
- г) безгрижен и несериозен

Што мислиш, зошто треба да се садат урми и други плодови?

Задача:

Прераскажи го текстот употребувајќи индиректен говор. На пример, вака: Кралот Кисрах го сретнал старецот кој садел урми и го прашал дали верува дека ќе може да ги јаде или да ги продава плодовите од палмите што ги сади...

ТВОРИМЕ

Раскажи едно сопствено искуство за садење дрво, цвеќе, растение или зеленчук. Притоа внимавај да раскажуваш според редоследот на случување.

ЧЕТИРИ ВИСТИНИ

Еднаш хиената фатила едно јаре. Јарето ја молело да го пушти.

– Кажи ми четири вистини, па ќе те пуштам.

Јарето ѝ одговорило:

– Никогаш немаше да тргам по оваа патека, ако знаев дека и ти ќе поминеш по неа.

– Тоа е вистина! – се согласила хиената!

Јарето продолжило:

– Ако се вратам кај своето стадо и им раскажуваш дека и си ме фатила и си ме пуштила, никој нема да ми верува!

– И тоа е вистина! – потврдила хиената.

Јарето пак рекло:

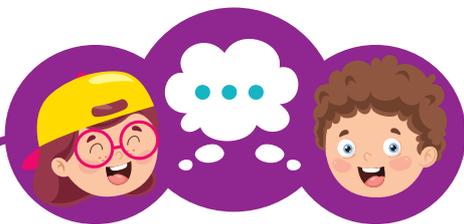
Ни тебе во твојата глутница нема да ти поверуваат ако им кажеш дека си ме фатила, а потоа си ме пуштила.

– Да, така е! – извика хиената.

На крајот јарето рекло:

– Ние овде мирно разговараме само затоа што си ти сита!

– Имаш право! – му одговорила хиената и го пуштила јарето.

Разговараме

Кои две животни се сретнале?

Што барала хиената од јарето?

Кои вистини ги кажало јарето?

Приказна од Западна Африка
(„Приказни за добра ноќ“, прераскажани од Киро Донеv,
Македоника литера)

ОД РЕЧНИКОТ

- **ГЛУТНИЦА** – група животни, обично волци, што се движат и напаѓаат заедно.

Задача:

Поделете се во групи со соучениците. Секоја група нека земе по еден одговор – вистина на јарето и одобрувањето од хиената и нека го претвори од директен во индиректен говор. Откако ќе ги напишете своите одговори, проверете ги на таблата. Внимавајте при пишувањето и користењето на интерпункциските знаци.

ДАЛИ ЗБОРОТ „ЧАО“ Е НА МАКЕДОНСКИ

Малиот Бобан го слуша разговорот меѓу мајка му и тетка му.

– Слушај Жане, детето треба уште од мало да се учи правилно да зборува, со цели зборови, правилно искажани на литературен јазик. Така нема да има проблеми кога ќе тргне на училиште.

– Па, настојувам да го учам правилно, и му зборувам јасно на македонски литературен јазик – ѝ одговара сестра ѝ.

По испиеното кафе сестрите се разделуваат.

– Ај, чао Жане!

– Чао сестро – поздрави ги дома!

По десетина минути од разделбата на сестрите, Бобан прашува:

– Мамо, зборот „чао“ дали е на македонски?

Славка Арсова

[„Бисерчиња од детски главчиња“]

Разговараме

Како се вика јазикот на кој зборувате дома?

Дали во него има зборови од други јазици?

Ако одговорите со „да“, кажете кои се тие зборови и од кој јазик потекнуваат?

Чао чао Čао ĉАо

Истражувачка задача:

Откријте од каде потекнува зборот „чао“!

КОШНИЦА СО ЈАБОЛКА ЗА ДЕДО

„Сега треба вие заедно да му однесете една кошница со јаболка на дедо“, рече мајката на Јип. „Секој од вас ќе ја држи кошницата од едната страна и поздравете го дедо.“ Јип и Јанеке тргнаа со кошницата по патот и по некое време Јип рече: „Има црвени и зелени јаболка“.

„Да“, рече Јанеке, „зелените се повкусни.“

„Не“, рече Јип, „црвените се повкусни.“

„Ајде да пробаме“, рече Јип.

Тие ја спуштија кошницата долу на земја и Јанеке гризна од едно црвено јаболко. А Јип од едно зелено јаболко.

„Ова е повкусно“, рече Јип.

„Не, ова е повкусно“, рече Јанеке.

Немаа ист вкус сите црвени јаболка.

„Ова изгледа убаво. И ова“, рече Јип.

„И ова“, рече Јанеке. Тие седеа од едната страна на патот и за кратко време ги пробаа сите јаболка, на сите јаболка имаше по едно мало изедено парче. На тоа парче беа прецизно отсликани нивните запчиња.

„О, види што направивме“, рече Јип.

„Дедо навистина ќе се лути“, рече Јанеке.

Тие повторно ја кренаа кошницата и тажно продолжија по патот накај куќата на дедото.

„Поздрав од мама“, рече Јип.

„А ова е кошница со јаболка“, рече Јанеке.

„Но, на сите јаболка им недостига по едно парче“, рече Јанеке.

И двајцата изгледаа многу, многу исплашено.

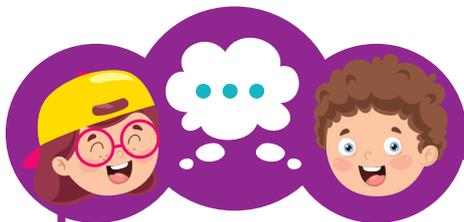
„Така значи“, рече дедото, „на сите по едно парче? Мислам дека сега тие се многу повкусни.

Знаете што, ајде сите да изедеме по едно јаболко.“

И тие, токму тоа го направија.

Но, малку подоцна Јип ѝ кажа на мајка си: „Дедо е премногу добар“.

Дали ти мислиш дека тоа е навистина така?

Ани М. Г.
(„Јип и Јанеке“, Арс Либрис, 2016)

Разговараме

Кој ги испраќа Јип и Јанеке кај нивниот дедо?

Што треба да однесат кај него?

Што прават Јип и Јанеке по патот?

Дали се искрени со дедото? Што му велат?

Што им вели дедото на Јип и Јанеке?

Текстот завршува со прашањето: „Дали ти мислиш дека тоа е навистина така?“

Што мислиш ти, дали е навистина така?

АНА И ТЕО

Ана: Тео, денеска навистина многу убаво си поминав.

Тео: И јас, сакаш да им раскажеме на нашите другарчиња што ни се случуваше?

Ана: Да, и сакам да им ги покажеме нашите фотографии, така најдобро ќе им објасниме.

Тео: Драги другарчиња, ви го претставуваме: **Нашiot ден со баба Милица.**

Прво отидовме на пазар. Таму имаше: домати, пиперки, јаболка, круши, краставици, моркови, зелки, кромид, лук, банани и многу други зеленчуци и овошја. Ја полневме кошницата и се радувавме.

На крајот од пазарот се продаваа и цвеќиња: рози, лалиња, сардели.

Потоа отидовме во зоолошка градина. Баба Милица порано работела како ветеринар и обожува животни. Ги видовме: дивите кози, зебрата, ламата, тигарот, мајмуните, слонот, жирафата, нилскиот коњ, мечката, волците. Имаше и птици: орел, сокол, папагали...

Кога дојдовме дома, баба Милица веќе ја беше направила питата. На ручекот бевме сите: мама, тато, дедо, тета, тетин, вујче, вујна, братучедите. Беше весело.

Сега е време за домашната работа за в училиште. Утре е понеделник, треба да се подготвиме. Треба да се подредат сите книги, тетратки, моливи, боички, четки, гуми, ранци...

Другарчиња, навистина беше прекрасно со баба Милица цел ден!

Разговараме

Што можеш да купиш на пазар?

Кои животни си ги видел/а кога си посетил/а зоолошка градина?

Што приготвила баба Милица за ручек?

Како завршил денот?

ИМЕНКИ

Сè на светот има свое име: растенијата, животните, луѓето, предметите, појавите, чувствата... Тие зборови со кои се именува, се нарекува некој со име, се викаат именки.

Наброј кој живее на фарма:

Наброј кој живее на ливадата:

Наброј кој живее во морето:

Наброј што има во твојата училница:

Наброј што сè би сакал да добиеш за роденденски подарок:

Сè што напиша во претходните реченици е име на нешто.

Напиши што чувствуваш кога паѓа снег: _____

Што чувствуваш кога добиваш пофалба за добро завршена работа?

УШТЕ НЕКОЈ РЕД ИМЕНКИ:

Именка е **тортата** на **баба**
со именката **чоколадо** што ја направи
сите **орев**, **путер**, **млеко** и **јајца**
и најгоре на **врвот**, **шлагот** што го стави.

Именка е **лебот** од **пченица** што се прави
но и **мармаладот** на него за **Лили** да се слади.

Оливија Георгиевска
(„Игра со именки“, Либи, 2018)

ВО БИБЛИОТЕКА

Ана и Тео отидоа во библиотека. Ана сакаше да ја земе за читање книгата што им ја зададе наставничката, но не можеше да се сети на насловот. Таа цело време по патот си го повторуваше насловот, но кога стигна во библиотеката, единствено што памтеше беше името на писателката, Оливера Николова. Тео сакаше да земе повеќе книги и не можеше да се одлучи, тој сака поезија, па се мислеше за една убава збирка песни од Стојан Тарапуза, но и за една од Васил Куновски. Библиотекарката Стела Паунова, така пишуваше на нејзината картичка што ја носеше, им помогна и тие си одбраа не по една, ами по две книги.

Разговараме

Пронајди ги зборовите во текстот што се напишани со големи букви? Што мислиш, зошто се напишани така?

РАЗМИСЛУВАМЕ

Дали реките, морињата, планините имаат свои имиња?

Ајде сети се на некои и напиши ги на линијата.

Дали имаш домашен миленик? Како се вика? _____

Како се вика твојата омилена книга? _____

Дали имаш омилена телевизиска емисија? Како се вика? _____

Сите овие имиња што ги запиша се сопствени именки. Значи, имињата на луѓето, имињата на реките, езерата, градовите, селата, планините, имињата на книгите, весниците, емисиите, имињата на историските објекти и на трговските центри се сопствени именки.

Сите сопствени именки на почетокот се пишуваат со ГОЛЕМА БУКВА.

Именките маса, стол, река, молив, вода, ранец, училиште се именки што ги има многу во светот, тие се нарекуваат општи именки.

РОД КАЈ ИМЕНКИТЕ

Тој човек има 40 години.

Таа жена има зелена чанта.

Тоа дете е трето одделение.

тој човек	таа жена	тоа дете
човек – машки род	жена – женски род	дете – среден род

БРОЈ КАЈ ИМЕНКИТЕ

Општите именки можат да бидат во еднина и во множина, тоа се нарекува број кај именките.

Пример: книга, молив, списание се во еднина, но книги, моливи, списанија се во множина.

Еднина: книга, маса, врата, гума.

Множина: книги, маси, врати, гуми.

Еднина: прозорец, молив, ранец, стол.

Множина: прозорци, моливи, ранци, столови.

Еднина: списание, село, пиле.

Множина: списанија, села, пилиња.

Разговараме

Кога сакаат нешто да се информираат, возрасните честопати велат дека тоа може да се прочита на интернет. Какво е твоето искуство, што имаш следено или прочитано на интернет?

Што имаш пребарувано?

Дали можеби знаеш некој пребарувач?

Интернетот е дел од нашите животи. Интернетот е всушност мрежа од сигнали што овозможуваат многу брзо да се пренесуваат пораки и информации.

Истражувачка задача:

Одделението нека се подели на групи и нека истражува некоја тема што ги интересира учениците. Притоа треба да се следат следните чекори:

- определување на темата за истражување и определување клучни зборови за пребарување на интернет;
- отворање на пребарувачот;
- внесување клучен збор или прашање и притискање на копчето барај;
- отворање понудени линкови;
- запишување на информациите што им се важни;
- презентација на информациите од секоја група.

Внимателност при пребарувањето

Пребарувањата можат да дадат многу различни содржини. Внимателно одбирај ги линковите кои ги отвораш и разговарај со својот наставник или наставничка, односно со некој возрасен дома доколку најдеш на каков било проблем.

(ПРЕ)РАСКАЖУВАЊЕ

Учителката Анета раскажуваше:... Деца, есента е дарежлива гостинка. Таа на нашата трпеза донесува: јадри јаболка, сочни круши... Сонцето сè уште пече, но не е толку блескаво како во јули и август. Порано се стемнува. Ластовиците се подготвуваат за далечен пат. Често врне и дува ветар. Листопадните дрвја ги срунуваат своите износени листови – шапки, кои се жолти и шушкаат на тротоарите. Весело се огласува училишното звонче.

Учениците беа вдлабочени во жуборливиот глас на учителката. Само Игор не ја слушаше. Тој беше загледан низ прозорците. Учителката рече:

– Деца, ова беше раскажување. А сега Игор ќе го повтори овој опис на есенските убавини, со по некој свој збор. Тоа значи прераскажување.

Повели, Игор!

Игор стана од столчето. Погледа лево, десно, очекувајќи помош од другарчињата. Но, сите молчат. Тој збунето почна:

– Во нашиот училиштен двор има игралишта за ракомет и кошарка. Ние го чуваме зеленилото во паркот, а таму шуми мала фонтана. За водата, да!... Ние не пиеме вода од чешмите по часовите по физкултура, затоа што сме изморени и испотени. И треба да собереме пари за сунѓер!...

Одедна сложна смеа во училницата. Игор поцрвене, а учителката Анета му се обрати нему и на сите:

– Деца, видовте и чувте што се случи, нели? Оној што сака да прераскаже нечие раскажување, прво внимателно треба да го слушне. Инаку – смешки до таванот! А сега, кој од вас ќе ми опише како се чувствува Игор во овој момент?

Девојчето Натка крена две прстиња и задорливо рече:

– Засрамено!

ОД РЕЧНИКОТ

- **ЗАДОРЛИВ** – некој што сака да се задева.

ТВОРИМЕ

Раскажи каква е есента во твоето место.

Прераскажи го текстот со свои зборови.

Велко Неделковски

Разговараме

Како учителката ја опиша есента?

Зошто Игор не ја слушал учителката?

Како се чувствувал Игор на крајот?

Есенска слика од мојот крај

УБАВА СИ, ТАТКОВИНО

Топло сонце зраци сее,
птици шират вишен лет,
веселба се сегде лее,
распеан е сиот свет.

По Пелистер и по Шара
безброј стада гласој леат,
по полиња и по ниви
комбајните жетва жнеат.

Во Прилепско родно поле
жолто злато момци берат,
во Ресенско и во Полог
јаболката сочни зреат.

Прекрасна си земјо мила,
шир целиот убав крај,
сакаме вечна да си
лична да си како в мај.

Саво Костадиновски

ОД РЕЧНИКОТ

- **КОМБАЈН** – земјоделска машина за жнеење.
- **ЖЕТВА** – собирање жито.
- **ЖНЕЕ** – собира, сече жито со срп или со земјоделска машина.

Разговараме

Кои предели се опеани во песната?

На кого се однесуваат последните два стиха од песната? Кому се упатени зборовите „вечна“ и „лична“?

ТВОРИМЕ

Нацртај или напиши неколку реченици во кои ќе претставиш што и зошто најмногу го сакаш од твојата татковина.

На пример, може да напишеш вака: Јас најмногу во мојата татковина ја сакам природата во пролет. Во пролет цветаат сите овошни дрвја. Фруктите од овошјата се мојата омилена храна. Во мојата земја времето во пролет е убаво и денот трае подолго отколку во зимата!

АНА И ТЕО

Тео: Ана, имаше некое соопштение на радио денеска. Дали го слушна?

Ана: Мислам дека не сум го слушнала.

Тео: Да ја замолиме наставничката да го направи тоа, таа го има соопштението, можеби е нешто важно.

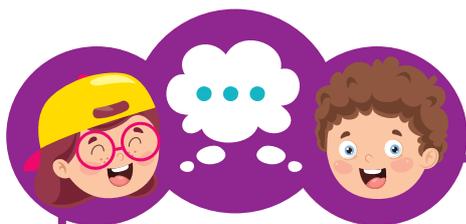
Ана: Во ред, тогаш, да слушаме!

СООПШТЕНИЕ

Шоуто за деца **„СВЕЗДИ И ПЛАНЕТИ“** што требаше да се одржи на **25 март 2025** година, се одложува за **15 април 2025** година.

Влезниците за шоуто ќе бидат пуштени во продажба на почетокот на **април**.

Местото на одржување е истото – големата спортска сала на училиштето **„Братство“**.

Разговараме

На кој датум ќе се одржи шоуто?

На кој датум ќе бидат пуштени влезниците?

Како се вика шоуто?

Каде ќе се одржи?

СВЕТОТ НА МЕДИУМИТЕ

АНА И ТЕО

Ана: Тео, Маја од трето-б ми рече дека на интернет видела дека во супермаркетот во центарот на градот пристигнале три камиони со мали приврзоци кои ако ги купиш носат среќа.

Тео: Навистина? Дали носат среќа на тестови?

Ана: Па, не знам, на телефонот ми покажа фотографии, цели редици од луѓе стојат и чекаат да дојдат на ред да си купат приврзок.

Тео: Ана, звучи интересно, ама дали ќе има уште кога ќе појдеме и ние?

Ана: Мора да појдеме! Еј, еве ја и Маја, ќе ни каже како побрзо да стигнеме до маркетот, ја знае адресата. Еј, Мајаааа!

Маја: Здраво, другарчиња, како сте?

Ана: Му кажував на Тео за приврзоците што носат среќа.

Маја: А, тоа...

Ана: Маја, морам да си купам, ќе ми покажеш каде е?

Маја: Еве, да видиме во телефонов... Не знам... тука беа фотографиите, на овој сајт... Чекај да видам... Еве, уверете се сами.

Разговараме

Ана и Тео долго гледаат во фотографиите. На фотографиите има ставено и слики од приврзоците и големи редици со луѓе пред маркетот. Само името на маркетот го немаше. Цело попладне останаа тројцата загледани во малиот екран, надевајќи се дека ќе го пронајдат името на маркетот каде што се продаваат приврзоците за среќа...

Што мислите другарчиња, како ќе заврши овој настан?

Постојат содржини што се наоѓаат на интернет-страниците и изгледаат како вистински, но не се.

Некои од нив се реклами за нешто што не постои.

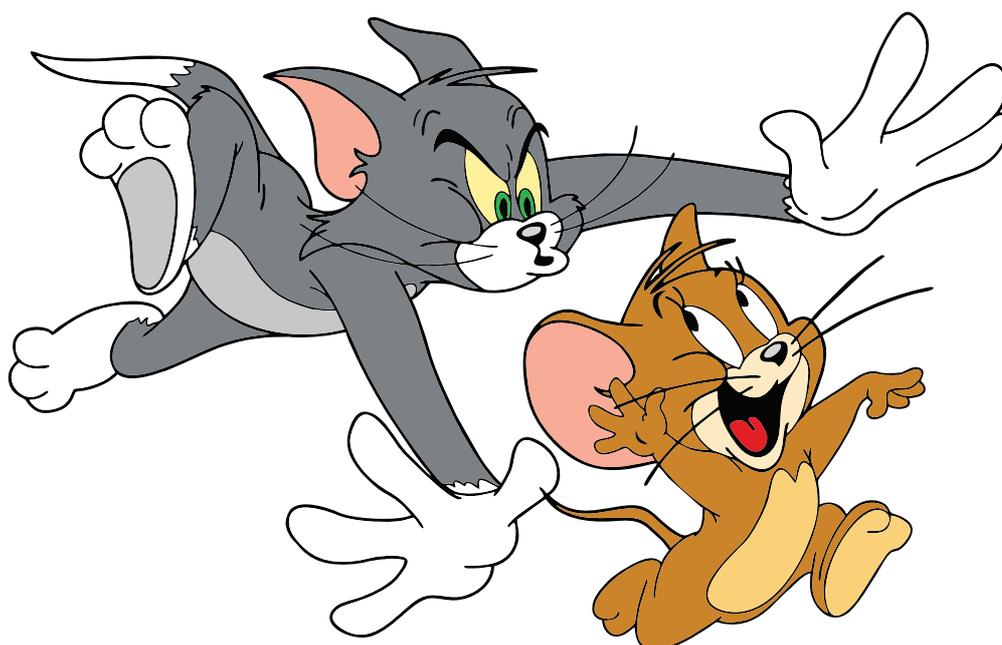
Некои фотографии се вистински, ама се прикажани со измислени приказни.

Некои содржини се измислени приказни за тажни работи.

Бидете внимателни кога читате, слушате или гледате нешто на медиумите.

Некогаш и цртаните филмови може да ве вознемират.

Доколку некоја содржина во некој медиум ве вознемирува или ве прави тажни, исклучете ја и поразговарајте дома со некој возрасен за она што сте го виделе...

МАГИЈАТА НА ДРУГАРСТВОТО

Тоа утро сè беше исто како и сите претходни. Ена ги отвори сините очи и сонливо ги виде сончевите зраци, како срамежливо продираат низ прозорецот. Ги изми запчињата и брзо се подготви за на училиште.

„Денеска ќе биде убав ден, така мамо?“, ја праша Ена мајка си пред да ја отвори вратата.

„Секако, мила, и овој и секој следен ден ќе биде убав“, со насмевка ѝ одговори мајка ѝ. „Побрзај сега, Ана сигурно те чека да одите заедно на училиште.“

Набрзина ги обучевлите и се упати кон задниот дел од нивната куќа. Чекореше брзо по тесната патека до малата вратичка, низ која се влегуваше во дворот на Ана. Ена беше сигурна дека двете куќички, едната бела, другата жолта, беа најубавите во тоа место. Меѓу нивните дворови, имаше високо дрво на чијшто врв се наоѓаше големо гнездо, дом на белите штркови. Нивните големи крилја ја најавуваа пролетта, што за другарките значеше бескрајно долги игри во дворот.

Ена тропна неколкупати на вратата, очекувајќи ја нестрпливо Ана. Чекаше, но никој не отвори, па реши да оди на училиште за да не задоцни. Кога се оддалечи од куќата, се сврте и низ прозорецот ја виде Ана како ја гледа, но брзо се скри.

„Ова нема да биде убав ден“, рече натажено Ена и тргна на училиште.

Ена ја чекаше Ана. Со секое звонење за нов час помислуваше дека нејзината другарка ќе се појави, но тоа не се случи.

Поминаа неколку дена, а Ана не дојде на училиште. Ена беше многу тажна, не зборуваше со другите дечиња. Кога најпосле дојде Ана, Ена се затрча да ја гушне, дури поттурна едно од столчињата во училницата. Ана ѝ возврати на искреното гушкање. Но, тоа беше сè. Поминаа малиот и големиот одмор, Ана ништо не прозборе. Беше чудно тивка, а Ена имаше толку многу да ѝ каже и покаже. Престана дури да биде активна и на часовите.

Другарчињата почнаа да ја задеваат, да се шегуваат со неа, а таа само плачеше. Ја задеваа за износените и валкани фустанчиња што почна да ги носи. Ена, иако често ја бранеше својата другарка и се расправаше со сите, никогаш не ја праша Ана што ѝ е. Единствено, по неколку недели, реши веќе да не седи на часовите со неа, а по училиштето не ја бараше да си играат во дворот.

Иако не се гледаа, тие ја чуваа заедничката тајна за големото дрво што се наоѓаше меѓу двата двора. Неговите огромни гранки ги затскриваа и ги чуваа куќите на двете девојчиња. Само тие знаеја дека дрвото може да зборува и дека ги знае одговорите на сите прашања.

Една вечер, кога месечината и ѕвездичките играа необичен танц на небото, Ена реши да го посети големото дрво. Немаше што да го праша, само се надеваше дека ќе ја види својата другарка.

Ана седеше потпрена на столбот од дрвото.

„Дојдов тука да поразговарам со дрвото. Но, се надевав дека и тебе ќе те видам“, ѝ рече Ана на својата другарка.

„И јас затоа дојдов“, се насмевна Ена. „Иако не се гледаме, јас и ти и понатаму исто мислиме.“

Девојчињата почнаа да се смеат долго, онака без причина.

„Вашето смеење е знак дека многу сте си недостигале“, најпосле се слушна длабокиот глас на дрвото.

„Јас досега се обидував да разговарам со тебе, ти поставував прашања. Зошто не ми одговори?“, го праша Ана дрвото.

„Затоа што вашето другарство ми дава моќ да зборувам. Само кога сте заедно, имате сила да ги отворите сите пори на магијата и да го направите невозможното“, одговори дрвото.

„Но, јас уште не знам зошто се смени Ана. Таа е вистинска плачка!“, извика Ена.

„Дали се обиде доволно силно да ѝ помогнеш? Дали си ѝ вистинска другарка покрај сè?“

„Да!“, решително одговори Ена.

Тогаш дрвото се налути и се развика, создавајќи ветер. Бесниот ветер ги поткрена девојчињата и тие веќе не можеа да ја допрат земјата. Веселите ѕвезди кои безгрижно танцуваа, сега станаа страшни војници кои исфрлаа огнени топчиња кон девојчињата. Држејќи се за рачињата, тие успеваа да ги избегнат за да не се изгорат. Еден од штрковите ги грабна другарките. Тие помислија дека ќе ги спаси, но птицата како да стана поголема и носејќи ги на нејзините

крилја, се упати кон дрвото. Стеблото се отвори и сега птицата леташе угоре, толку брзо, толку страшно.

Најпосле летот се смири и девојчињата, седнати на крилјата на штркот, можеа да видат што се случува во нивните куќи, но и многу други необични работи. Можеа да се вратат во минатото и да ја видат иднината.

Љубопитната Ена одлучи да се врати во минатото и прва го посака тоа, иако Ана сакаше да види што ги чека во иднината.

Одозгора го видоа домот на Ана, два дена пред да тропне Ена за да ја повика да одат на училиште. Тогаш видоа како мајка ѝ на Ана ја прегледуваат доктори, а таа скриена во едно коше, плачеше. Ана реши сè да ѝ раскаже на Ена.

„Тој ден мама се разболе и оттогаш не станува од кревет. Тато се грижи за сè, ама не успева... Му помагам, но многу ми е тешко“, ѝ раскажа Ана на другарка си.

Тогаш Ена виде како нејзината другарка подготвува оброци за целото семејство и ја храни мама. Помага во нивата, оди во продавница, чисти, мие садови... Ана тоа го правеше неколку дена, сè додека не се појави баба ѝ и таа се врати на училиште. Сепак, не можеше да учи. Се грижеше за мама, сакаше сè да биде како порано,.. затоа често плачеше. Ана посака да дознае што ќе се случи со мајка ѝ. Тоа беше прашањето што му го постави и на големото дрво. Но, тогаш го слушнаа неговиот глас:

„Драги девојчиња, можевте да видите само едно нешто. Што било во минатото или што ќе се случи во иднината. Ена, ти избрза и посака да видиш што се случило во минатото, повторно не прашувајќи ја другарка ти што сака таа и колку е загрижена!“

Повторно се појави силен ветер, повторно штркот леташе мнооогу силно, но

сегаудолу, низ стеблото на дрвото. Ги спушти наземи, толку брзо, што девојчињата се стркалаа. Кога се исправија, видно дека сè е исто како претходно, како ништо да не се случило. Дрвото не им зборуваше, иако го повикуваа. Ветерот се смири и милно ги галеше, тргајќи им ги прамените коса од нивните прашливи лица.

Утрентата, Ена стана рано, иако беше сабота. Веднаш отиде кај Ана и чукна на вратата. Кога се појави, силно ја гушна.

„Извини. Отсега ќе бидам вистински тука за тебе, ќе ти помагам како вистинска другарка. Ќе те прашувам што сакаш, но и ти кажувај ми што ти треба“, ѝ шепна Ена на својата другарка.

Така и беше. Другарките заедно работеа на нива, пазаруваа и готвеа. Кога ќе завршеа, им остануваше време и за учење, но и за игра. Заедничкото учење даде резултат и Ана сега имаше многу подобри оценки. Здравјето на мајка ѝ се подобри, а сите предизвици во иднина Ана ги дочекуваше похрабро, бидејќи ја имаше поддршката на Ена. Дури и големото дрво повторно им зборуваше.

Магијата на верното другарство невозможното го направи возможно, а солзите ги прави насмевки поради кои сонцето грее посилено.

Алма Растодер

(извадок од „Музеј на детството“, Арс Либрис, 2021)

Разговараме

Кога ја слушаше оваа приказна за магијата на другарството, што ти остави најсилен впечаток?

ОД РЕЧНИКОТ

- **СТОГ** – купиште сено.

Твориме и искажуваме ставови

Што си помагате со другарчињата? Раскажи некое твое искуство кога си помогнал/а или ти помогнало некое другарче.

Напиши три реченици за другарството (што е тоа другарство според твоето мислење).

ШТАФЕТНА ПАЛКА

Еднаш одамна, си живееше еден зајак што сакаше да трча и во исто време да јаде моркови. Кога дојде до една зелена ливада и помина покрај една висока врба, тој виде мал волк кој вежбаше. О, не, зајакот побегна со голема брзина. Волкот, пак, трчаше колку што може побрзо по него.

Тие поминаа покрај еден поток и покрај голем стог сено. Волкот беше сиот испотен, а зајакот ги напрчи ушите останувајќи без здив.

Малиот волк му викна на зајакот додека трчаше: „Застани! Ќе ти дадам голем морков“.

Штом малиот зајак застана, волчето го стигна, а во раката држеше морков како штафетна палка.

Малиот зајак и малиот волк заедно запеаја песна: „Овој морков личи на штафетна палка, колку е крцкав и вкусен“.

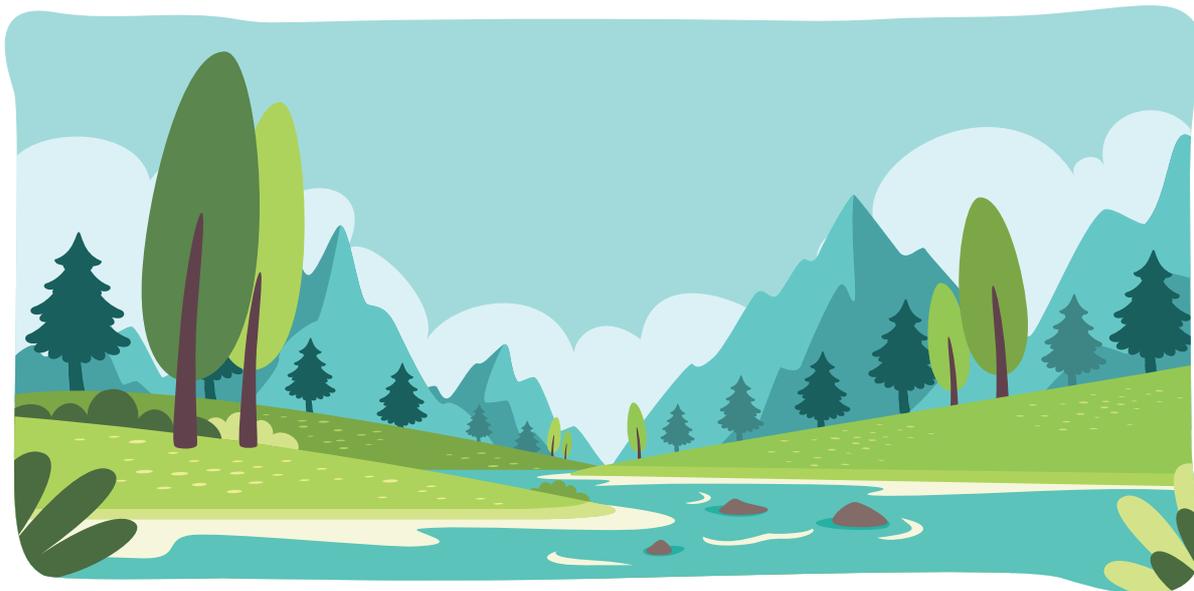
Гао Хонгбо
(извадок од „Персискиот мачор Пек“, Македоника литера)

ТВОРИМЕ

Напиши што мислиш за другарството меѓу малите животни од расказот.

ПРИДАВКИ

Сите нешта што ги именуваме имаат некои карактеристики и некои својства.

Тревата е **зелена**, воздухот е **безбоен**, водата **бистра**, небото **ведро**, шапката **мала**, ранецот **голем**...

Овие зборови се викаат придавки.

Ајде да се запознаеме со некои придавки, тие се издвоени со големи букви.

Еден ВЕДАР СОНЧЕВ ден на сите им предложив – да појдеме во БЛИСКАТА ГУСТА шума наша. Можеби во неа ќе го пронајдеме ДЕБЕЛИОТ ДОБАР Медо и НЕМИРНАТА Маша. Тргнавме по патеката КРИВА, наредена со камчиња БЕЛИ, насекаде ЖОЛТЕНИКАВИ пеперутки летаа, ВИОЛЕТОВИТЕ звончиња во полн ек цветаа.

Оливија Георгиевска
(„Игра со придавки“, Либи, 2021)

Денеска имаш задача да се опишеш себеси, што носиш и какво е тоа:

Облека (фустан, блуза, кошула, тренирки, панталони)

Пример: црвено фустанче, тесна блуза... _____

Обувки (чевли, патики, чизми)

Додатоци (капи, шалови, торби)

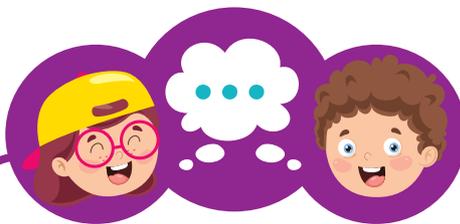
ПОСЛЕДЕН ПОЗДРАВ

Како елен брзоног
сончев август мина,
студен ветер немирник
жолти лисја кине.

Заден поздрав испраќа
тажен крилест патник.
„В пролет пак ќе пристигнам
збогум лисја златни!“

„Збогум птицо преселна
в ромор поток збори
в мајски зори весело
пак ќе будиш гори.“

Косара Гочкова

Разговараме и твориме

Поделете се во парови.
Запишете ги зборовите што
за вас се нови од оваа песна.
Потоа заеднички објаснете ги
онака како што ги разбирате.
Објаснувањата споделете ги
пред одделението.

Задача:

Разгледај ги зборовите подолу. Тие се дел од песната
„Последен поздрав“ од Косара Гочкова. Прочитај и размисли,
кој збор именува, а кој збор опишува.

На пример, „елен“ е име на животно, „брзоног“ е опис каков е еленот,
„август“ е име на месец, „сончев“ е опис за месецот август... Сега продолжи
ја зборовната низа.

елен _____ брзоног _____
август _____ сончев _____

_____ студен _____ ветер _____ немирник
жолти лисја _____

тажен _____ крилест _____ патник
_____ лисја _____ златни

птицо преселна _____ мајски зори _____

За секој збор од полето напиши нов опис, различен од тој во песната.

птица

елен

ветер

лисја

патник

зори

На пример: мала птица, убав елен

За секој опис во полето напиши именка.

крилест

сончев

студен

немирник

жолти

златни

мајски

На пример: сончев ден, студен сладолед

ИСЧЕЗНУВАЊЕТО НА ДИНОСАУРУСИТЕ

АНА И ТЕО

Ана: Ајде да твориме, со новите зборови од песната „Последен поздрав“.

Тео: Може, Ана, мене ми беше интересен и новиот збор крилест.

Ана: Па за него јас би напишала една ваква реченица: Крилестите, летачки диносауруси живееле пред 230 милиони години.

Тео: Навистина?

Ана: Да, така прочитав во една енциклопедија, но има и многу такви текстови на интернет.

Диносаурусите ненадејно исчезнале пред 65 милиони години. Научниците имаат неколку теории за причината за исчезнувањето. Некои велат дека имало големи температурни промени или вулканска катастрофа. Главната теорија е дека огромен метеор ја погодил Земјата, предизвикувајќи хаос во животната средина.

Визуелен речник од Просветно дело

ТВОРИМЕ

Направи заклучок со една или две реченици за прочитаните информации за диносаурусите.

ОД РЕЧНИКОТ

- **МЕТЕОР** – вид небесно тело.

ДЕЦАТА ИМААТ СУПЕРМОЌ

Во дворот на училиштето децата беа собрани во круг. Се слушаше силна врева. На средина во кругот, стоеше едно дрвено коњче.

– Јас треба да си играм со коњчето, затоа што сум највисок од сите – викна Филип.

– Не, не. Јас треба да си играм со него, затоа што јас сум женско и имам предност – рече горделиво Бојана.

– Е, па јас сум машко, и јас ќе го земам коњчето да си играм со него – се истурка Марко.

– Јас сум најстара тука, што значи коњчето доаѓа со мене – заклучи Ивана.

– Јас, јас, мене, мене... се слушаа викотници.

Наставничката внимателно ги слушаше сите. Се наведна, го зеде дрвеното коњче и ги замоли да седнат на тревата. Набргу сите седнаа во круг. Вревата се смири, а учителката праша:

– Деца, дали знаете дека сите вие имате супермоќ, исто како суперхероите?

Децата зачудено се погледнаа помеѓу себе. Супермоќ? Суперхерои... почнаа да шепотат.

– Знаете ли која е вашата моќ? – продолжи наставничката.

Децата, наместо одговор, поставуваа прашања:

– Имаме моќ? Леле, имаме моќ! Како Супермен? Не, не како Бетмен. Се прашувам каква моќ имам јас... Како самовилите Винкс? – шушкаа децата.

Наставничката се насмевна и почна да им објаснува:

– Вашата моќ е уште поголема. Вашата моќ се нарекува детски права. Тоа значи дека сите вие имате право да го кажете вашето мислење. Исто како што сега сите си го кажавте своето мислење. И не само тоа, имате право да играте, да одите во училиште, да бидете лекувани кога ќе се разболите, да се храните правилно, да пиете чиста вода, да имате дом и семејство... Имате право вашите родители да се грижат за вас, да ве чуваат. Детските права ве штитат исто како што чадорот ве штити кога врне дожд. И тоа без разлика дали сте машко или женско, или каква боја на кожата имате, или каде живеете... Иако сте различни, сепак, сите сте исти – сите сте деца. Имате право да имате другарчиња, да си играте, да се веселите, да бидете среќни – затоа што не е забавно кога се игра сам, нели?

Децата ја слушаа внимателно својата наставничка. Се погледнуваа меѓу себе. Се загледуваа еден во друг, но и во коњчето, кое беше во рацете на наставничката. Како да се прашуваа што треба да сторат сега. Наставничката само ги гледаше и молчеше.

И наеднаш, сите се гушнаа и почнаа да се договараат како заедно да си играат со дрвеното коњче. Јас мислам дека донесоа правилна одлука, а вие?

Маја Богоевска

Разговараме

Што се случува во одделението?

Како се однесуваат децата на почетокот на текстот?

Како се однесуваат на крајот?

Кој ги смирува?

Што раскажува наставничката?

Се почитуваат ли секогаш правата на децата во околината во која живееш?

ВО ДЕТСКОТО СРЦЕ

Славејчето посака
седелце да свие,
во детското срце
спокојно да спие.

Срцето на детето
сонце е што свети,
ал прекрасен трендафил
секогаш што цвета.

Косара Гочкова

Задача:

Во својата тетратка напиши на кои звуци
и на кои бои те потсетува оваа песничка.

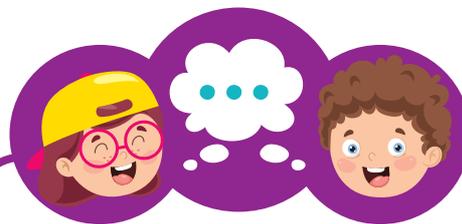
ИМАМ ПРАВО

Ги молам возрасните
да мислат со глава,
да ги почитуваат
сите детски права.

Јас сум дете
имам право
да сум живо,
да сум здраво.

И да учам, се разбира
тоа е на прво место,
имам право и да грешам,
но да не е тоа често.

Наум Попески

Разговараме

Наброј ги правата на децата за
кои се зборува во песничката.

Напиши неколку права што се
однесуваат на децата воопшто.

**ИАКО РАЗЛИЧНИ,
СИТЕ ДЕЦА
СЕ ИСТИ.**

КОЊ

Коњот јаде трева што ја дроба со помош на своите секачи, а потоа ја цвака со катниците. Постојат повеќе раси коњи, меѓу кои е и запрежниот коњ кој може да влече коли и плугови.

Јавањето коњ е мошне ценет спорт. Откако еднаш ќе стекне доверба, коњот станува верен пријател, но исто така бара секојдневна нега.

Ждребето или ждребицата се раѓа по еднаесет месеци гестација и веќе е способно да стои на нозе по половина час. Тоа цица од мајка си шест месеци, но почнува да се храни и со трева по еден месец.

Текстот е преземен од енциклопедијата за деца „Животни од фармата“, Детска радост

Разговараме

Со што се храни коњот?
Какви видови коњи постојат?
За што можеме да ги користиме?
Дали знаеш некој спорт што е поврзан со коњи?
Како се хранат малите ждребиња?

ОД РЕЧНИКОТ

- **СЕКАЧ** – преден заб приспособен за сечење на храната во устата.
- **КАТНИК** – заб во задниот дел од вилицата што служи за цвакање.
- **ПЛУГ** – земјоделско орудие за орање.
- **ГЕСТАЦИЈА** – бременост.

НЕКОИ МАЛИ НЕЛОГИЧНОСТИ

АНА И ТЕО

Ана: Тео, дали напиша домашна?

Тео: Не, ти напиша?

Ана: Мислам дека ми треба помош.

Тео: Бидејќи и јас не знам, да ги прашаме нашите другарчиња.

Ана: Да, нека ни помогнат зашто ништо не разбирам од текстот.

Тео: И јас, прво нека го прочитаат гласно, а потоа нека го напишат точно и пак нека го прочитаат за да разбереме, може ли другарчиња?

Испревертени реченици

Шините оди по возот. Марија и Марко гледаат низ еден од прозорците на возот. Планината гледа и ја поздравува Марија. Возот стигна на станицата. Едни патници влегуваа, а други излегуваа низ вратите од возот. Куферот го зема Марко и се поздрави со Марија.

Препиши го текстот правилно.

ПРИКАЗНА ОД ПАРКОТ

Најпрвин во паркот пристигнаа _____. Тие _____
_____. Ним им се придружи и _____
_____. Тој _____

Потоа дојде и _____ и таа се приклучи на
дружината која _____ во паркот. Јас стоев
малку подалеку и _____. На крајот видов дека
_____.

АНА И ТЕО

Ана: Те-о, ста-ни, са-кам да о-дам на-двор за да си иг-ра-ме!

Тео: Не ви-кај тол-ку. До те-бе сум.

Ана: Не ви-кам, та-ка си збо-ру-вам!

Тео: А-на, за-мо-ли ме тив-ко, не сме да-ле-ку во пла-ни-на, ехехехеј!

Ана: Се шегував, беше интересно да се делат зборовите во слогови.

Тео: Да, ама имај на ум дека секогаш треба да се зборува со соодветен тон во секоја ситуација.

Ана: Тео, се вели ситуација, не ситуација.

Тео: Така е, ти благодарам!

Ана: Мо-лам, се-га, ќе о-ди-ме ли на-двор?

Тео: ДАААААААААААА!

БРЕЗА И ДАБ

Утрово рано-рано, само што пукна зората, една бреза вита, стројна, со дабот сосед почна „војна“...

– Леле, соседу – рече – колку си дебел и груб! Згора на сè, глеј – имаш и рапав труп! И гранките ти се криви... Осакатен си цел, а толку голем простор во шумава си зел?!

– Од тебе – ѝ возврати дабот – навреди примам често... Зар не знаеш дека во шумава за секого има место? Некој расте високо, некому му треба широчина. Дури и нашите корени не се на иста длабочина. Ние сме дрвја, а не луѓе, па да ја следиме „модата“... Како се раѓаме, растеме и живееме, ни одредува природата. Нејзините закони сè живо ги почитува во дивината. Без тоа не би постоеле ни јас, ни ти, ни, пак, планината! Треба да си живееме сложено каде што сме населени. Без разлика дали сме листокапни или пак – зимзелени!

Од мудриот прекор на стариот даб, на брезата ѝ се заниша ставата.

Не рече веќе ни збор. Само ја наведна главата.

Киро Донев
„Приказни од куќичката на дрво“
Македоника литера, Скопје, 2013

Задача:

Подвлечи ги именките во текстот.
Потоа сите именки подели ги на слогови.

Разговараме

Брезата на почетокот на текстот дава опис за дабот. Описот е во реченицата:

Дабот ѝ објаснува на брезата како се живее во природата. Се согласуваш ли со него?

Дабот на брезата ѝ дава многу важни пораки, прочитај ги речениците во кои се напишани пораките. Онаа што ти се допаѓа најмногу, запиши ја подолу.

ПОРАКА

СЕКОГАШ ГЛЕДАЈ ГО УБАВОТО ВО СÈ

Во училиштето на Виктор и Леона се организирал натпревар во изработување куќи од коцки. Се пријавиле многу дечиња. Се пријавиле и Виктор и Леона кои биле тим. Многу ги сакале коцките и со радост учествувале во натпреварот.

Натпреварот почнал.

Виктор и Леона почнале да ја изработуваат куќата од коцки; најпрвин ја поставиле основата на која требало да се држи куќата, а потоа почнале да ги градат ѕидовите, внимателно ределе една по една коцка. Куќата се издвојувала од сите други изработени куќи, била голема и мноогу убава.

Но, Виктор забележал дека кај едниот ѕид, две коцки се накриво поставени. Многу се натажиле, бидејќи вложиле многу труд во изработката на куќата од коцки. Им било мака и се прашувале како можеле така да ги стават коцките. Размислувале да ја растурат куќата и повторно да ја изградат, но натпреварот ќе завршел и нема да можеле одново навреме да ја изградат. Затоа решиле да продолжат и покрај двете накриво поставени коцки.

Кога натпреварот завршил, победила куќата која ја изработиле Виктор и Леона. Биле пресреќни, но во исто време и зачудени, па ги прашале судиите:

– Дали ги видовте двете погрешно наместени коцки?

– Да, ги видовме, и мислевме дека неслучајно се такви, но видовме и 98 други прекрасно поставени коцки, во кои се вложени многу труд и љубов. Вашата куќа беше најубаво изработена од сите други и покрај двете коцки – рекол судијата.

Радмила Костова-Мила

(извадок од „Биди среќна ѕвездичка“, Либи, 2020)

Разговараме

Во што ти најмногу грешеш?
Објасни ја причината за твојата грешка/твоите грешки.

ПОУКА

Секогаш гледај го убавото во тоа што го правиш. А, ако некогаш направиш грешка, немој да се чувствуваш тажно и неубаво. Следниот пат веќе ќе знаеш и нема да ја направиш истата грешка. Впрочем, затоа и постојат грешките: не за да те направат тажен/тажна, туку за да те направат подобар човек. Исто така, имај разбирање и за грешките на другите.

АНА И ТЕО

Ана: Тео, влегуваме во нов месец, декември. Тоа е месецот во кој почнува зимата.

Тео: Да, почнува зимата, но тоа е последниот месец во годината.

Ана: Време на снег, подароци и Дедо Мраз.

Тео: Го сакам декември!

ЕЛКАТА ВО ДВОРОТ

За една Нова година, Бојан доби елка. И тоа со земја на коренот, штотуку откорната.

– Колку е убава, колку е зелена! – се радуваше тој.

Но, исто такви елки добија и други деца што живееја во зградата.

Кога замина Нова година, Бојан се подзамисли. Што ќе се случи со елката? И до кога ќе ја чува во собата?

– Не ќе може долго да издржи – му рече чичко Бранко.

– Ајде да ја посадиме во дворот на зградата – предложи Бојан.

– Добро се сети! – му одговори тој. – И јас помислив на тоа.

Така, елката на Бојан заживеа во паркот на зградата. А луѓето ја гледаат и величат:

– Колку е убава елката на Бојан! Добро ќе беше да има и други вакви дрвја. Дворот ќе биде уште поубав и позелен.

Но, сега, само неговата е најубава и најзелена. Двајцата заедно растат.

А новогодишните елки на другите деца одамна веќе се суви.

Горјан Петревски
(Од книгата „Рано дојде љубовта“)

ПРОНАЈДИ ГИ ЗБОРОВИТЕ И РЕШИ ГО ОСУМНАСОЧНИКОТ!

Р	Х	П	О	Н	А	Е	Ф	Ш	И
Е	Д	Е	Д	О	М	Р	А	З	И
С	А	М	О	В	И	Л	А	П	Ц
Р	З	И	М	А	Љ	А	Т	А	Е
А	С	Н	Е	Г	А	М	Б	К	Л
Ќ	Н	Д	Л	О	Р	П	Х	Е	У
Ѓ	Е	С	К	Д	Њ	И	Ч	Т	З
О	Ш	Х	А	И	Д	О	Ќ	Ч	А
Т	К	И	Њ	Н	З	Н	Ѓ	Е	Р
Р	О	Т	З	А	Т	П	С	О	М

1. ЗИМА
2. СНЕШКО
3. СНЕГ
4. МРАЗУЛЕЦ
5. САМОВИЛА
6. ЕЛКА
7. ЛАМПИОН
8. НОВА ГОДИНА
9. ПАКЕТЧЕ
10. ДЕДО МРАЗ

НАЈУБАВАТА СНЕГУЛКА

Декемвриско утро. Небото веќе ја промени својата боја. Сивите облаци натезнаа над градот. Водени од срамежливото ветре, првите снегулки го започнаа својот танц. Но, чекајте. Како да се слушна нешто:

– Јас танцувам најубаво. Никој не знае да се врти низ воздухот како мене. Сега сите сигурно ми се воодушевуваат – рече една од снегулките.

– Ах, какво танцување! Па мојата форма е толку убава, како навезена. Ниту една друга снегулка не е толку убава – извика погласно друга снегулка.

– Ве слушам и се чудам. Погледнете колку сум поголема од сите вас. Нема дете кое нема да посака да му паднам во дланките – дофрли третата снегулка.

Но, за Теа сите снегулки беа убави. Таа гледаше низ прозорецот и им се воодушевуваше. Едвај чекаше да го исткаат белиот тепих во нивниот двор за да го направи најубавиот снешко на светот.

Маја Богоевска
Преземено од Росица, декември 2018, број 6

Се изразуваме и твориме

Раскажи го текстот како ти да си сведок на паѓањето на снегулките. На пример, вака:

Едно декемвриско утро небото ја промени бојата и почнаа да паѓаат бели снегулки...

ПИСМО

Дедо Мраз,

од мене ти нема спас –
Ќе мора пак
да дојдеш кај нас,
бев супер година цела,
затоа чекам подароци сега...

Твојата Михаела

Ванчо Полазаревски

ТВОРИМЕ

Напиши писмо до Дедо Мраз и искажи ги своите новогодишни желби.

Пишуваме честитка

АНА И ТЕО

Тео: Ана, новогодишните празници се многу блиску!

Ана: Сакам елки, подароци, светилки, снешковци...

Тео: Би сакал да чујам една новогодишна нова приказна, бидејќи почнав така да се чувствувам.

Ана: Јас мислам дека е време наставникот/наставничката да ни прочита нешто поучно и празнично!

БАЈКА ЗА НОВА ГОДИНА

Си живееше едно дете по име Даре, кое имаше сè што ќе посакаше во животот. Најубави алишта, најубави играчки, најубаво сè. Се приближуваше Нова година и Даре реши да ги исфрли старата новогодишна елка и сите украси кои беа накитени на неа минатите новогодишни празници и му ги разубавуваа деновите. Тој набрзина ги собра во една црна вреќа за отпад и ги остави до контејнерот за ѓубре во близина. Воопшто не се сврти, ниту малку не му беше жал за елката и за новогодишните украси кои беа како нови. Замина, знаејќи дека неговите родители кои му ги исполнуваат сите желби, ќе му купат нови. „А тие ќе бидат поубави“, си мислеше тој.

Декемврискиот ветер љубопитно се обидуваше да сирне во вреќата за да види што има внатре. Затоа се засили малку, па уште повеќе. Ја отвори вреќата, а некои од украсите излегоа надвор.

Малку подолу, во скромна куќарка, живееше Аце. Беше малечко детенце кое вредно учеше, им помагаше на родителите, но и на другите луѓе, колку што можеше. Откако помагаше во редуњето на исушените лисја тутун кои требаше да се продадат во монополот, тој ја послушуваше баба си и одеше да ја исфрли пепелта од кумбето што го затоплуваше малечкото сопче во кое живееја.

„Собичката ни е малечка, ама слогата и среќата ни се големи“, знаеја да кажат постарите членови на семејството.

Секоја зима кај нив до доцна во ноќта се редеше тутун во бали и изморени од напорната работа, тие дури и забораваа на новогодишните празници. За нив, Нова година поминуваше како секој обичен ден во годината. Иако сите сакаа да ја почувствуваат новогодишната бајка.

Трчајќи побрзо да ја истури пепелта во посебен контејнер од тој за ѓубре, внимавајќи во неа да не останало некое жарче кое би можело да предизвика пожар, тој одеднаш ја виде вреќата и внатре новогодишната елка и украсите. Тоа што за некого било ѓубре, за него беше најголемото богатство на светот. Тој најпрвин дури и се плашеше да се приближи до тоа мало царство од украси, прашувајќи се дали можеби некој за момент ја оставил таму вреќата или ја заборапил, па ќе се врати да си ја земе.

Одеднаш слушна плачење. Некој плачеше тивко, нечујно, друг липаше гласно.

„Мислам дека наместо да нè фрли в ѓубре и да ја загадува околината, бидејќи некои од нас се изработени од пластика, Стефан требаше да нè подари некому што нема новогодишни украси и така да ни го продолжи животот. Бидејќи и ние имаме душа како луѓето“, со плачење зборуваше еден голем, стаклен лампион.

Аце не можеше да верува на тоа што го гледа и слуша. Мислеше дека сонува. Ги протри очите, за да се увери дека сето тоа е вистина. Продолжи да го слуша разговорот на тажните украси.

„Сето време беше неправеден кон мене, па со денови се срамеv додека бев закачен на најдолните гранчиња од елката, а мачето постојано ме гребеше и уништуваше. Ама јас воопшто не му се лутам на милото маченце кое само сакаше со некого да си игра, бидејќи Даре го зеде и не му посветуваше внимание. За неколку дена му помина меракот за домашно милениче и забораваше дури да му даде вода и храна. Па, мачето си бараше забава“, рече друг, помал лампион.

Солзи лееја и украсите во форма на сонце, облаци и какви ли уште не.

Се чини дека, сепак, најтешко ѝ беше на сјајната ѕвезда, која до неодамна стоеше гордо најгоре на елката. Таа не очекуваше да заврши на буниште.

„Свездана, се увери ли дека имав право кога ти велев да не се радуваш многу што си на врвот на елката. А ти, јас сум кралицата на елката, мене сите ме сакаат. Колку пати ти повторив дека ќе те фрли кога ќе му се здосади од тебе“, мрмореше до неа една играчка.

Залудно се обидуваше да ја смири и украсот во форма на месечина.

„Ти барем постојано беше на врвот. Ако мене ме прашаат, јас сметам дека новогодишните украси не треба да се менуваат или, барем, не секоја година, како што прави Даре. Можеби сега сите сме во ѓубре, но ти имаше и убави

денови кога светеше и ја осветлуваше неговата соба. Јас со денови сонував дека детето ќе размисли и нема да нè смени за нови украси. Ако се нови, не значи и дека се поубави. За жал, јас секогаш бев во подолните гранки и не дојдов до израз, не можеше да се види мојата убавина. Ќе заминам, без никој да ја види мојата вистинска убавина. Кутрата јас!“, се туфкаше таа.

До неа, фрлени и заплеткани, офкаа изгасените ламбички во најразлични бои.

„Светкавме без престан, вжештени и без одмор, но Даре заборави на нашата мелодија, на нашата новогодишна песна“, се пожалија и светилките кои беа вистински мајстори за новогодишна магија.

Одеднаш, некој заофка гласно, толку гласно што сите други замолчеа за миг.

„Доста веќе, ако некој треба најмногу да се жали, тоа сум јас. На свој грб носев безброј украси и пак бев весела, насмеана, танцував заедно со музиката и песната. А на крајот, ме фрлија тука“, свика фрлената новогодишна елка.

Од овој необичен плачлив разговор, Аце разбра дека некој ги исфрлил овие прекрасни украси, за да завршат во депонија. Тој ја знаеше нивната вистинска вредност и затоа одлучи да ги спаси, да ги земе во неговиот скроман дом и да им даде втор живот и втора шанса.

„Не плачете, не сте осамени. Јас сум тука и ќе ве спасам од тоа да бидете фрлени во ѓубре. Ако некој нема потреба од вас, јас ве сакам и ќе се грижам за вас. А вие ќе ми ја разубавувате секоја Нова година. Вие ќе бидете со мене, ќе ве чувам и ќе се грижам за вас“, ги смируваше тој.

Внимателно ги собра еден по еден сите украси и ги однесе дома. Ја накити новогодишната елка и ја стави во аголот на собата. Сите беа пресреќни во семејството. На нивната среќа ѝ немаше крај. Позитивната енергија се ширеше наоколу. Неа ја почувствува и самиот Даре, кога минуваше покрај куќата на соседите. Чудно. Истите светилки, ама сега како поубаво да светеа. Така му се чинеше. Како поубаво да ја свиреа и да ја пееја новогодишната песна. Но, зборовите се исти. Околу нив Аце среќен играше, се насмевнуваше. „Светкаме, трепкаме, играме и се веселиме“, со него пееја елката и новогодишните украси на неа.

Дури сега Даре се сети на зборовите што постојано ги слушаше од својот мудар дедо.

„Чувај ги своите играчки и украси, а тие ќе ти вратат со весело детство. Менувај, ако веќе мора. Но, запамети едно. Возрасните велат 'Нов бунар копај, но во стариот не плукај'. Не знаеш кога пак ќе ти затреба. Ова важи и за децата и нивните играчки, па и за новогодишните украси. Биди скроман. Менувај, ако мора, но старите работи не фрлај ги во отпад. Можеш и да ги подариш на децата што немаат. Така ќе направиш добро дело“,

беа советите од белобрадиот старец, кои досега немаа никакво значење за внукот. По оваа случка, Даре извлече голема животна поука.

Светлана Дарудова

Разговараме

Како се вика детето што имало сè што ќе посака?
Зошто ја фрлил старата елка со сите новогодишни украси?
Каде живеел Аце?
Како Аце ја прославувал Новата година?
Како Аце ги пронашол новогодишната елка и украсите?
Какви прашања си поставувал? Кој плачел нечујно, а кој плачел гласно и зошто? Аце мислел дека сонува, зошто?
На кого му било најтешко од лампионите? Како се чувствувал украсот во форма на месечина?
Како се чувствувале светилките и зошто?
Што разбрал Аце од плачливиот разговор?
Која е неговата одлука? Како завршува овој текст?

СЕ ИЗРАЗУВАМЕ И ТВОРИМЕ

Поделете се во парови, еден нека напише опис за Даре, а еден за Аце. Потоа прочитајте го еден на друг напишаното и дополнете се.

Даре е _____

Аце е _____

Какви карактерни особини има Аце? _____

Задача:

Слушнатите пораки напишете ги на посебни листови во боја и закачете ги во училницата.

ОД РЕЧНИКОТ

- **ДЕПОНИЈА** – место каде што се исфрла градското ѓубре.

Старите работи не фрлај ги во отпад.
Можеш и да ги подариш на децата што немаат.

Нов бунар копај,
но во стариот не плукај.

Чувај ги своите играчки и украси,
а тие ќе ти вратат со весело детство.

АНА И ТЕО

Ана: Тео, дали знаеш што е тоа бајка?

Тео: Па, мислам дека тоа е приказна со волшебства.

Ана: Во неа има принцови и принцези, џуџиња и џинови, тролови, обични луѓе, замоци, чудни и далечни места, волшебни предмети, магии, зли противници и вештерки, далечни светови...

Тео: Ајде да набројваме кои бајки ги знаеме?

Ана: Да набројваме бајки што се народни или бајки што ги напишале некои писатели?

Тео: Ана, јас забравив дека има бајки што ги пишуваат некои писатели, но и такви што се кажувале меѓу народот.

Ана: Ајде другарчиња, вие сте на ред!

СВЕТОТ НА БАЈКИТЕ

Крај езерото на песокта дечињата направија песочен замок, потем неколку кули и куќарки од ситен камен.

... И тука ги збраа: седумте џуџиња, Снежана и Синиот принц, седумте јариња, Црвенкапа и нејзината баба, добриот ловец, Алиса од земјата на вистинските чуда.

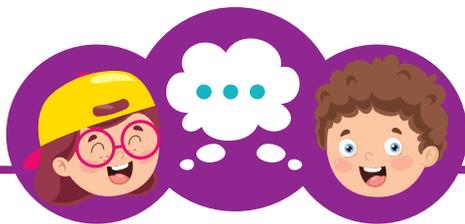
Вечерта дури брановите светот на бајките го сронуваа, дечињата во своите постелки спокојно

сонуваа,

сонуваа,

сонуваа.

Васил Пујовски

Разговараме

Кои се твоите омилените бајки?

Наброј ги: _____

Напиши барем една причина зошто избраните бајки се твоите омилените?

ЗАСПАНАТА УБАВИЦА

Во дамнешно време си живееја еден Крал и Кралица кои многу посакуваа да имаат детенце. Кога конечно им се роди убаво девојченце, тие пресреќни направија голема крштивка и ги поканија сите самовили на кралството.

По богатиот ручек, самовилите се подготвуваа секоја од нив да даде благослов на малото девојче, но тогаш се појави најстарата самовила Корвина, за која сите се зачудија дека сè уште е жива.

Самовилата Фројдализа, која се наоѓаше во нејзина близина, почувствува што сакаше да направи и тргна да го спречи најлошото.

Самовилите кои беа околу лулката почнаа да го даруваат детето со убавина, добрина и богатство. Наеднаш пред нив се појави самовилата Корвина која рече: „Принцезата, на нејзиниот петнаесетти роденден ќе се боцне на вретено и ќе умре“.

Тие зборови ги исплашија присутните, но се појави самовилата Фројдализа и рече: „Не можам да ја поништам клетвата на Корвина“ , им рече на Кралот и на Кралицата, „но можам да ја изменам, вашата ќерка ќе се боцне на вретено, но наместо да умре, ќе спие сто години. Ќе може повторно да ја разбуди бакнежот на еден принц“.

Кралот издаде наредба да се уништат сите вретена во кралството. Принцезата, која порасна во вистинска убавица, на својот петнаесетти роденден, шетајќи низ кралскиот замок, пристигна во една соба каде живееше. Старицата, која не ја почитуваше кралската наредба, во тој момент предеше. Младата девојка, љубопитно го зеде вретеното за да види што е, се боцна во прстот и падна во длабок сон.

Кралот и Кралицата се сетија на зборовите на лошата самовила Корвина и на нејзината клетва, но веќе беше доцна. Обесхрабрани, ја сместија нивната ќерка во најубавата соба од кралството и ја повикаа самовилата Фројдализа.

Самовилата пристигна во кристална кочија што ја влечеше еден змеј, подготвувајќи се за големата магија.

Со волшебното стапче го заспа целото кралство, од кралот до готвачите, од кучињата до мравките, сите ги заспа, дури и водата и огнот.

Потоа направи околу замокот, да порасне непроодна шума, затоа што за сто години тој сон не требаше никој да го нарушува.

Изминаа сто години. Еден принц од другото кралство, одејќи на лов, пристигна до шумата. Исполнет со љубопитност навлезе во шумата. Изненаден, забележа дека трњата му го отвораат патот, а зад неговиот грб пак се затвораат.

Одејќи пристигна до замокот и остана вчудовиден кога забележа дека сите жители спијат. Се качи по скалите, помина еден долг ходник и се најде пред една голема врата, која веднаш ширум се отвори.

Се загледа во еден златен кревет на кој спиеше најубавата принцеза што дотогаш ја имаше видено.

Принцот се вљуби на прв поглед, се доближи и ја бакна. Принцезата веднаш се разбуди и заедно со неа се разбуди целото кралство. Неколку дена подоцна, свадбата на младите беше прославена со сите церемонии. Сите беа многу среќни.

Браќа Грим

ОД РЕЧНИКОТ

- **ЦЕРЕМОНИЈА** – свечен настан.
- **ВРЕТЕНО** – дрвено заоблено стапче на кое се намотува преѓа при предење.
- **ПРЕДЕ** – прави нишки од волна, памук.

Разговараме

Која била најголемата радост на Кралот и Кралицата?

Како се однесувале во кралството по раѓањето на малата принцеза?

Каков прекршок е направен што принцезата одеднаш е во опасност од вретена?

Како кралот го решава проблемот? Каква наредба издава?

Како принцезата заспива?

Што се случува со дворецот?

Кој помага заспаниот дворец да се разбуди?

Како завршува оваа бајка?

Кои беа волшебните предмети? А кои ликови ги сретнавме што не се луѓе?

Задача:

Опиши ги постапките на кралот.

ЗИМСКИ РАСПУСТ

(Дарко, Весна и Миле играат пред зградата со број 10. Се натпреваруваат кој ќе направи поголема снежна топка...)

Дарко: Мојава топка мислам дека е најголема!

Весна: Да видам?!... Поголема дури и од главата на снешкото!

Миле: Погледнете!... Една бабичка се натоварила со кеси, ќе се лизне и ќе падне! Одам да ѝ помогнам!

Весна: Рековме дека ќе правиме топки, а Миле... Ако не се направи важен, не е жив!

Дарко: Не зборувај така. Правилно е да им помагаме на старите луѓе.

Весна: А, дали е правилно што не продолжи да игра со нас?

Дарко: И утре ќе играме... Еве го, дојде!

Миле: Леле, колку добра бабичка!... Ми кажа дека се вика Милица и дека има четири внуциња во Австралија. Ме погали по главата и погодете што ми даде?!

Весна: Портокал!

Дарко: Не е важно што ти даде, важно е што ѝ помогна.

Миле: Погледнете!

Весна: Има ли толку големи чоколада?!

Миле: Има... Ајде сега да го поделиме на еднакви делови... Колку сум среќен што ѝ помогнав на бабичката! Ова, Дарко, е за тебе, ова парче за Весна, ова за мене.

Весна: Плус со лешници!

Дарко: Значи колку се нервирам!

Миле: Што е сега?!

Дарко: Погледни, оној чичкото со половина автомобил се паркира во паркот и го згази дрвцето. Ќе одам да го искарам!

Весна: А, ако го налутиш?!

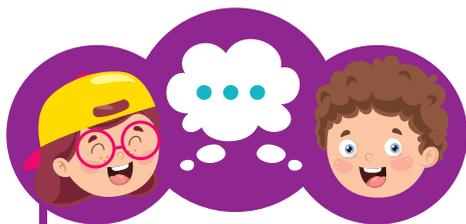
Дарко: Културно ќе му кажам...

Миле: Признај, чоколадото е многу вкусно.

Весна: Чичкото го препаркира возилото!

Дарко: Денеска направивме три убави работи. Ѐ помогнавме на една бабичка, спасивме едно дрвце и убаво си поигравме. Зимскиот распуст убаво ни тргна.

Владо Димовски

Разговараме

Како е напишан текстот што го читаше?

Кој лик би сакал да го читаш ти?

Зошто?

Текст напишан само по ликови, без раскажување, е драмски текст.

Задача:

Драматизирајте го текстот во вашето одделение!

КУЌИЧКА ЗА ПТИЦИ

(Дома кај Дарко. Татко му Владо пие кафе, мајка му Наде си ги средува ноктите... Во рерната се печат кифлички. Но, Дарко не размислува за кифличките...)

Дарко: Тате, ти си пиеш кафе, а надвор вее снег и растат мразулци.

Владо: Добро, де, вее снег... Нешто како да сакаш да ми кажеш, а?!

Дарко: Вчера, на прозорецот со клунчето ми тропна едно врапче. Му се скинало палтото, нема пари да си купи шалче и... Му го отворив прозорецот и го поканив дома да се стопли, се засрами и летна.

Наде: Приказните на Дарка наш! Уф, си го боцнав прстот!

Дарко: Учителката ни кажа дека во градот има и многу умни родители. Таа познавала пет.

Владо: Ние во кои спаѓаме?

Наде: А, да одеше малку да си поиграш во детската соба, а?

Дарко: Е, тоа е најлесно.

Владо: А, што е потешко?

Дарко: Некој да направи куќичка за врапчето што нема зимско шалче.

Наде: Знаев!

Владо: Значи умните родители цела зима прават куќички за птици. Така?!

Дарко: Така.

Владо: Жено, има струја во подрумот?

Наде: Ова дете уште сега нè пикна в подрум!

Владо: Отидов да се запишам во умните!

(Другиот ден, Дарко, Владо и Наде се собрале пред прозорецот и гледаат во блиското дрво на кое стои нова куќичка за птици...)

Наде: Погледнете!... Видовте, едното врапче влезе внатре!

Владо: Другите како да се мислат нешто!

Дарко: Размислуваат како да ѝ кажат на мојата учителка дека и јас имам умни родители. Што е, што се смеете?!

Владо: Ништо, уживаме.

Владо Димовски

Разговараме

Што сакал Дарко да направат неговите родители?

Зошто му било тоа важно?

Дали родителите го послушале Дарко?

Кое е твоето мислење, зошто е добро да правиме куќички за птици?

СРЕЌНИ ПРАЗНИЦИ

Пополни го крстозборот.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

ВЕЈКО СЕВЕРКО

Си беа еднаш, многу одамна, татко, мајка и нивното синче. Но, таткото умре и мајката и детето останаа сами. А беа и многу сиромашни. Еден ден, детето дојде кај мајка му и ја замоли да му направи пита:

„Мамо, одамна не сме јаделе пита, ми се пријаде. Можеш ли да направиш?“

А мајката тажно одговори: „Би ти направила, мило, ама немаме веќе брашно, нема кој да сомеле. А немаме ни жито, нема кој да пожнее“.

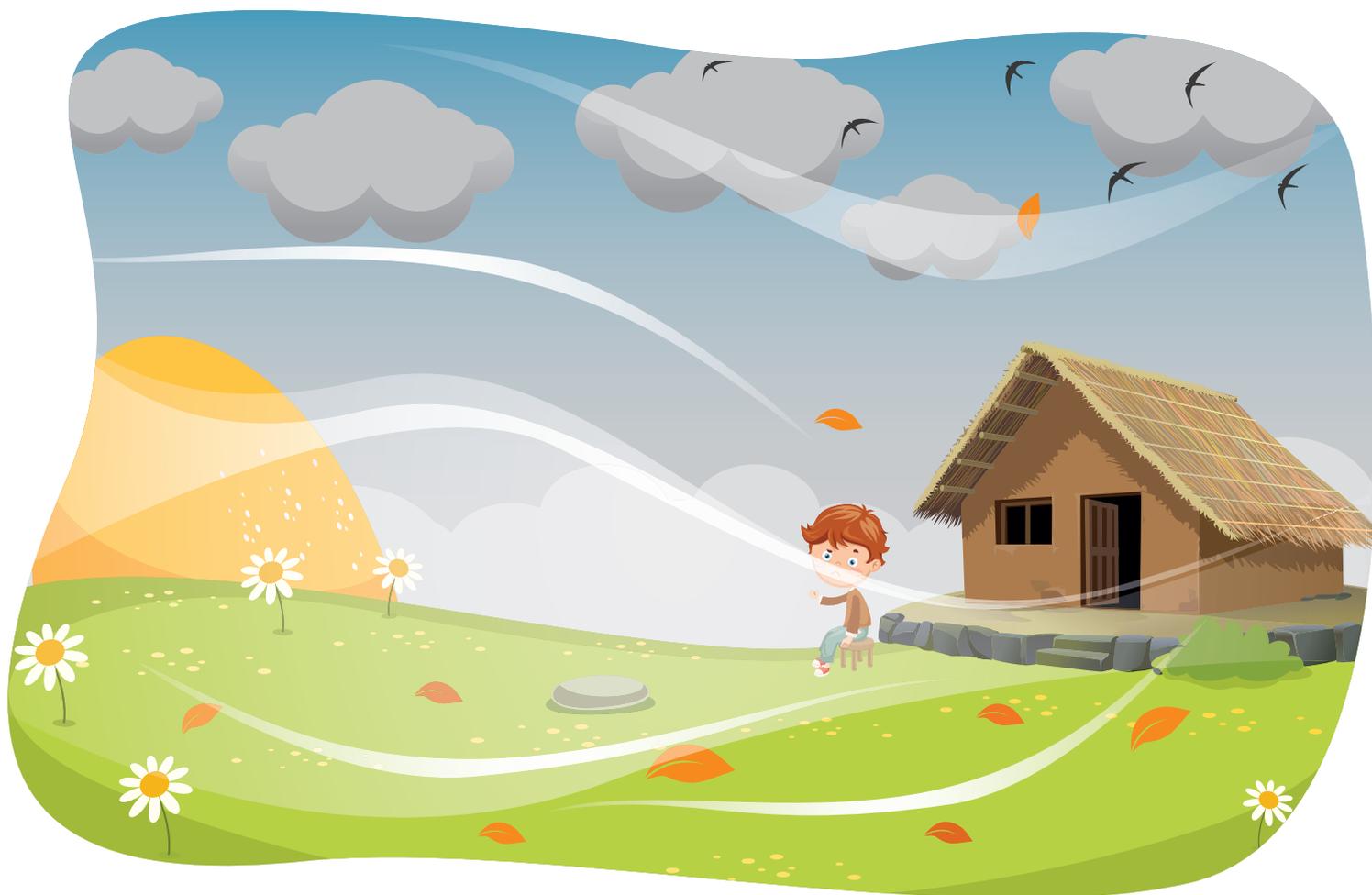
Сепак, детенцето отиде во амбарот со жито, кај што беше мелницата, и најде малку брашно, па го собра. Само што го направи тоа – дувна Северко и сето брашно го одвеа!

Детето, плачејќи, се врати кај мајка му.

„Зошто плачеш, сине?“

„Мамо, собрав малку брашно од амбарот, ама дојде Северко, дувна и го однесе.“

Мајка му се обиде да го утеши, но детето беше упорно, па реши да го најде Северко и да си го побара назад брашното.

Утредента детето се разбуди, се облече, си зеде сè што му треба за пат и тргна да го бара Северко. Патуваше така некое време, па сретна еден селанец што си ја ораше нивата. Детето застапа и го праша:

„Чичко, дали знаеш да ми кажеш каде живее Северко?“

А селанецот му одговори: „Треба да поминеш седум гори и седум планини и тогаш ќе го најдеш. Многу далеку живее Северко“.

Но, детето не го обесхрабрија овие зборови и тоа продолжи понатаму. Талкаше така дење и ноќе, преку седум гори и седум планини, за да стигне на крајот до куќата на Северко. Детето тропна на вратата, но Северко не беше дома, па тоа си седна на прагот да го почека. Одеднаш, нешто почна да фучи. Сè се затресе. И ете ти го Северко, студен и намуртен! Но, детето не се исплаши, туку застапа пред него и му рече: „Добар ден“.

Извадок од приказната Вејко Северко
(адаптација: Билјана С. Црвенковска, Либи, 2016)

ОД РЕЧНИКОТ

- **АМБАР** – дрвена градба за зрнеста храна.

ТВОРИМЕ

Да ја продолжиме приказната за Вејко Северко.

Инструкции за групна работа:

- Секоја група го прераскажува тоа што го прочита во учебникот.
- Размислуваат и се договараат како да продолжи приказната.
- Прават план за раскажувањето. Секој кажува по една-две речници.
- Договореното продолжение на приказната се претставува пред целото одделение.

АНА И ТЕО

Ана: Тео, следниов текст е за една прекрасна млада дама која се вика Сара Кеј. Таа е мала, но многу работлива и умна.

Тео: Сите оние што сакаат да им помогнат на своите најблиски се умни. Како и Сара во овој текст.

НЕЛИ Е МНОГУ БОЛНА

Тоа утро станав во исто време со мама Лизбет за да приготвиме појадок за целото семејство. Сакам да бидам полезна во куќата. Исто така, сакам да ѝ покажам на мајка ми дека сум многу похрабра од моите две сестри кои сè уште спијат. Го споменав тоа...

– Нели и Кели не стануваат толку рано како мене за да ѝ помогнат на својата мила мамичка...

Мама Лизбет одмавна со главата.

– Сара, ако помагаш само за да ги критикуваш близначките, многу грешаш. Кога некому помагаме, тоа го правиме од длабочината на душата без да имаме поинаква цел. Дали разбираш?

– Ммм. Мислам дека повеќе сакам да ги критикувам своите сестри. Гледаш ли, мамо, тие се две, а јас сум сама. Тоа не е праведно.

– Лошо сметаш, Сара!

– Вистина?

– Ти не си сама наспроти близначките, девојче мое. Во моето срце и во срцето на татко Том се наоѓате сите три и тоа е сè. Знам дека близначките на посебен начин се врзани една за друга. Но, сите близнаци на светот се такви. Кога Нели кивнува, Кели настува. Кога Нели плаче, Кели е тажна. Кога Кели се смее, Нели е весела...

– И ти, лошо сметаш, мамо! – вела и ги поставувам чиниите на поставената маса за јадење. – Го заборави генерал Грант! Значи ние сме четири.

– Признавам, одговори мамо Лизбет. Го заборавив Генерал Грант, кој ги поминува деновите спиејќи покрај каминот.

Му се случува ноќе да ги брка глувците. А тоа бара многу храброст, нели?

– Многу...

Модести Т. Стритлитл
Извадок од Сара Кеј – „Торнадо над Лејктаун“
Детска радост, 2010

Разговараме

Како помагаш во твојот дом?

Кои се твоите домашни обврски?

Задача:

Направи листа од твоите обврски и потоа разговарајте со другарчињата.

ДВА ВИРУСА

Се сретнале
вирусот лав
и вирусот страв.
Со очи си трепнале.

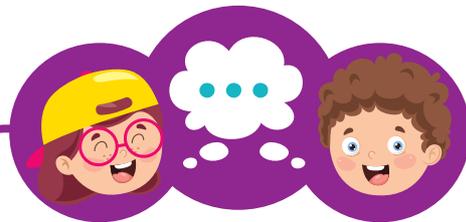
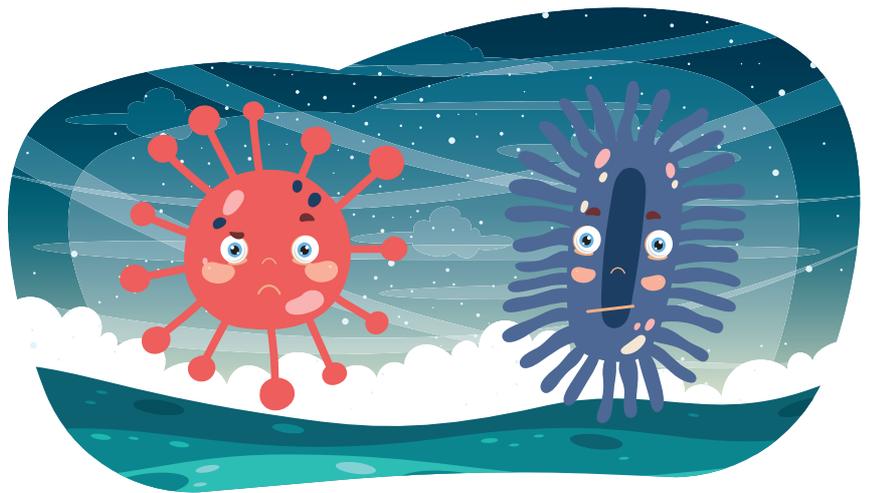
Се накострешил
вирусот лав.
Со понизност возвратил
вирусот страв.

– Готов си!
Ревнал вирусот лав:
– Се стопив.
Се тишти вирусот страв.

Надалеку реве
вирусот лав.
Во тешка мака се топи
вирусот страв

сè додека
од овој сон
не ме разбуди
непознат свон.

Славе Ѓорѓо Димоски

Разговараме

Кој се сретнал во оваа песна?
Што му рекол секој на другиот?
Кој бил посилен?
Каде се случила средбата?

ОД РЕЧНИКОТ

- **ПОНИЗНОСТ** – особина на некој што е покорен, понизен.
- **РЕВНЕ** – за некои животни – издава силен рев, вика.

АНА И ТЕО

Тео: Ана, знаеш ли ти што значи зборот басна?

Ана: Да, тоа се кратки приказни, ликовите се најчесто животни.

Тео: Преку животните се исмеваат некои човечки особини.

Ана: Ајде да видиме што се случува во басната што ќе ја читаме сега.

ЗАЈАКОТ И СРНИТЕ

Зајакот секогаш им помагал на другите животни во шумата. Мислел дека со тоа ќе стекне голем број пријатели кои ќе му помогнат ако го снајде неволја.

Еден ден во шумата се појавиле загари. Го надушиле зајакот и почнале да го гонат. Тој почнал да бега како мува без глава не знаејќи каде да се засолни.

Така, бегајќи ги сретнал лисицата, волкот, мечката и други животни кои ги сметал за пријатели и на кои везден им помагал од сè срце. Арно, ама ниедно од нив сега не сакало да му помогне и да го засолни во своето дувло.

Што мислиш, ќе се спаси ли зајакот?

Зајакот си помислил дека му нема спас. Разочаран, скокнал во една грмушка, барем малку да здивне. Во грмушката нашол две срни што лежат.

– Загари ме гонат, немам каде да се скријам, немам ни сили веќе да бегам, а никој од моите пријатели не сакаше да ми помогне – им се пожалил зајакот на двете срни.

Ќе му помогнат ли срните?

– Не бери гајле – му рекла едната срна. – Ти остани тука, а загарите остави ни ги нам.

Кога наближиле загарите, едната од срните рипнала од грмушката и фатила да бега колку што ја држеле нозете. И загарите се загнале по неа, надолж и попреку низ шумата. Срната свртела широк круг и пак се вратила во грмушката.

Дали срните имаат некаков план? Што мислиш?

Тогаш од грмушката истрчала втората срна. Загарите, мислејќи дека гонат една иста срна, пак се пуштиле по неа. Двете срни трчале така, едната по другата, сè додека вечерта не ги папсале загарите од трчање. Загарите се вратиле дома со обесени опашки и со исплазени јазици доземи, од замор и од жед.

Како ќе заврши басната?

– Ви благодарам – им рекол зајакот на срните. – Отсекогаш сум мислел дека треба да имаш многу пријатели кои ќе ти помогнат во неволја... Ама, не било така...

– Грешиш, – му одговориле срните, – не ти се потребни многу пријатели. Доволен ти е само еден, ако тој ти е искрен и вистински верен.

Флоријан

ОД РЕЧНИКОТ

- **ЗАГАР** – ловечки пес.
- **ДУВЛО** – живеалиште за поголеми диви животни.

Разговараме

Што се случило еден ден?

Каков бил зајакот?

Како зајакот се почувствувал во тој момент?

Кој ненадејно му помогнал?

Што се случило потоа, како се спасил зајакот?

Што мислиш, каква порака ни праќа оваа басна?

Поврзи за да добиеш реченица што се однесува на ликовите кои ги сретна во басната.

○ посветен и одговорен кон пријателите.

Зајакот е: ○

○ себичен, ама многу мудар.

○ лекомислен и инаетлив.

○ добри и подготвени да помогнат.

Срните се: ○

○ незаинтересирани за туѓите маки.

○ брзоплети и себични.

ТВОРИМЕ

Напиши какви пријатели имаш или какви би сакал да имаш.

НАРАВОУЧЕНИЕ

Лавот рече:

„Дискусиите за денеска се доста!

Вака може да заклучиме:

од сè произлегува дека поуката е проста
– и од мравките може многу да научиме“.

Михо Атанасовски

Басните можат да бидат напишани во стихови како песна или во полни редови како расказ.

Материјали за учење по македонски јазик за трето одделение
на основното деветгодишно образование

Издавач: Биро за развој на образованието

Уредник: д-р Јасмина Делчева-Диздаревик

Автор:

д-р Јасмина Делчева-Диздаревик

Стручна поддршка:

Рајмонда Незири, координатор

д-р Марина Димитриева Ѓорѓиевска

Оливера Тодороска

м-р Јанко Билбилоски

Лектор: Дејан Василевски

Љупка Евроска

Дизајн и техничко уредување: Арс Ламина – публикации Скопје

Година на издавање – 2024

Место на издавање - Скопје

Електронско издание

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

373.3.016:811.163.3(035)

ДЕЛЧЕВА Диздаревиќ, Јасмина

Македонски јазик [Електронски извор] : материјали за учење по македонски јазик за трето одделение на основното деветгодишно образование / Јасмина Делчева Диздаревиќ. - Скопје : Биро за развој на образованието, 2024

Начин на пристапување (URL):

https://brogovmk-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/bro_macedonia_bro_gov_mk/Ecud1lqGtxFHmgxILOGOqRzMBjnLoetcp4Wm1ER9XBBP9TQ?e=k7bALP.

- Текст во ПДФ формат, 86 стр., илустр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 27.05.2024

ISBN 978-608-206-168-9

COBISS.MK-ID 63790853